

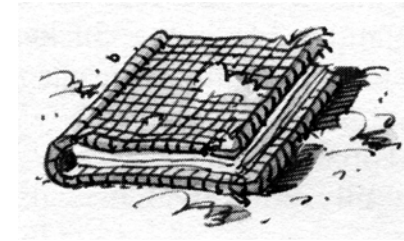
ANNE FINE

'Ren yn chiark cur dooys ee'

Caslyssaght liorish
Philippe Dupasquier

MAMMOTH

Hug Andrew sheese ee er desk Gemma. Heid bodjal dy yoan close y ghowaltys magh assjee as seose ayns yn eddin eck. Yn chied 'eysht eck tra ren ee scuirr veih streighraght, shen va:

'Cre voish hooar oo shen?'

'Ren yn chiark cur dooys ee.'

'Cre'n chiark? Cre'n aght oddagh kiark cur ee dhyts? She *lioar* t'ayn.'

Shen myr v'ee, neesht. Lioar pheeogeagh veg. Cha row yn coodagh agh meer dy henn sack yn ghowaltys as ny çhemmalyn jeeaghyn dy ve – dy feer, wahl – *spulgit*. As va'n screeuderys dy bollagh keyl as screebagh as – cha nel aght elley dy ghra shoh – *kiarkagh*.

'S'faghidagh shoh! Cha nod kiarkyn screeu lioaryn. Cha nod kiarkyn *lhaih*.

'Ren yn chiark cur dooys ee,' as Andrew reesht dy drollaneagh.

'Agh *cre'n aght*?'

Myr shen dinsh Andrew jee mychione yn aght v'eh shooyl shaghey yn 'aal streng va goll ooilley mygeayrt bwaaneyn yn ghowaltys, as dy doaltattymagh ren yn chiark shoh lheimmey magh roish er y chassan coon.

'Ren eh soiaghey orrym, dy feer.'

'Ny bee bolvaneagh, Andrew. Cha nel kiarkyn soiaghey er reddyn.'

'Ren yn fer shoh,' as Andrew dy sthurneishagh. 'Ren eh bennalt ny fedjagyn echey as v'eh scraaghey as ren eh musthaa braew mooar erskyn towse. Va aggle dy liooar jannoo orrym. As v'eh freayll seiy yn lioar shoh hym lesh yn chass veg screbbagh echey – jus seiy yn lioar hym boayl erbee ghow mee kesmad. V'eh lane chiarit dy jinnins goaill ee.'

Ren Gemma sheeyney er-ash ayns y chaayr eck as vlake ee. Vlake ee er Andrew myr nagh row ee er chur shilley ersyn rieu, myr nagh row ad er ve rheynt desk rish shiaghtynyn as shiaghtynyn, goaill er yeeasaght ny scryssaneyn jeh y cheilley, cur y drogh er y cheilley, ginsh da y cheilley folliaghtyn. V'ee smooinghtyn dy row enn mie eck er. Row eh er ngoll *ass e cheeyll*?

Ren Andrew croymmey sheese ny s'niessey jee as ren eh thassane gyere dy liooar ayns e cleaysh.

'Eaisht,' as eshyn. 'Cha ren mee *reih* dy yannoo

shoh, t'ou toiggal. Cha row mee *gearree* dy haghryagh shoh. Cha dirree mee ass my lhiabbee moghrey jiu dy cheau foshlit ny curtanyn as dy ghra rhympene, "Hoi-ho! Cre'n laa yindyssagh eh dy hooyl gys scoill sheese y chassan liorish bwaaneyn y ghowaltys, goaill kiarail jus jeh my churrym's hene, dy ve soit er liorish kiark elgyssagh ennagh t'er reaghey dy re mish ta'n fer reiht dy lhaih yn lioar yindyssagh shoh echeysyn –"

'Yn lioar yindyssagh shoh ecksh,' ren Gemma brishey stiagh. 'Cha nel kiarkyn eshyn. T'ad ooilley ish. Shen yn aght t'ad *cheet* dy vrey oohyn.'

Ren Andrew reih gyn cur geill erbee da shoh.

‘Wahll,’ as eshyn. ‘Haghyr eh myr shen. Foddee oo credjal mee ny gyn credjal mee. S’cummey lhiam. Cha nel mee agh ginsh dhyt dy row yn chiark shoh ny shassoo aynshen jannoo musthaa foawragh as jannoo boirey buillvollee derrey heeyn mee neose dy hroggal yn lioar yoanagh veg eck. Eisht ren ee kiunaghey as ren ee talkal roee.’

‘Cha nee talkal, Andrew,’ as Gemma. ‘Cha nel kiarkyn talkal. Foddee dy ren ee ardcheimnaghey roee. Ny foddee –’

Agh va Andrew er seiy roish yn eddin veg runt echey lane ’aggys da eddin Gemma, as v’eh jannoo thassane reesht.

‘Gemma! *Scanshoil* shoh. Nagh vel oo *toiggal*?’

As doaltattym, ren Gemma credjal eh. Foddee dy row ish er ngoll ass e keeayl neesht. Cha row fys eck. Agh v’ee smooïnaghtyn nagh row Andrew cooiny breagyn, as v’ee smooïnaghtyn nagh row Andrew dreamal.

Hug yn chiark dasyn ee.

Hrog ee seose ee. Heid tooilley joan magh assjee choud as, dy kiarailagh, heeyn ee dy yannoo rea yn coodagh sack er yn desk eck as ren ee lhaih yn

screudeyrys screebagh kiarkagh jeh’n ennym.

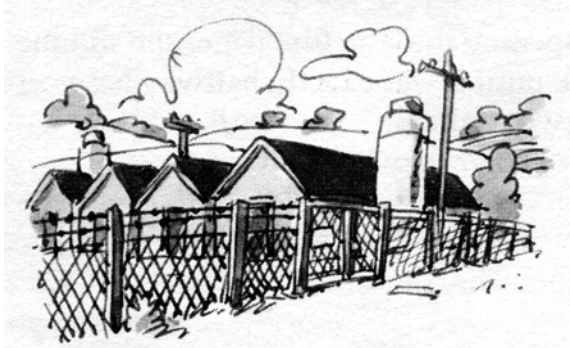
Yn Skeeal ’Irrinagh jeh Gowaltys Harrowing

Doshil ee ec yn chied duillag, as ren ee sleaghtaghey yn lioar derrey v’ee dy jeeragh lieh raad eddyr yn jees jeu.

Ry cheilley ghow ad toshiaght er lhaih.

Yn Skeeal 'Irrinagh jeh Gowaltys Harrowing

S'feayr as geayeeagh va'n oie, cho fliugh dy voddagh oo skirrey neose as ve baiht, cho geayeeagh nagh gluinnagh peiagh erbee dty eamyn. Cha nee agh ardnieu ny beayf yinnagh reih dy ve ersooyl veih fastee er lheid yn oie. As shen yn oyr nagh vaik agh ny ardnieughyn as ny beayfyn yn soilshey geayney falleaysagh deayrtey neose ass yn speyr doo.

Cha vaik shinyn ny kiarkyn veg, dy dooghyssagh. Cre'n agh oddagh shin? Cha nel uinnagyn 'sy waane kirkey. Dy beagh uinnagyn ain, cha beagh yn vea ain goll er reill cho mie ec yn toilshey lectragh ta stiurey yn traa ta shin doostey as yn traa ta shin cadley as yn traa ta shin brey ny oohyn ain. Ny s'anmey – oh,

she, dy dooghyssagh, *ny s'anmey* – dooyrt kuse jeh ny kiarkyn ayns ny caaidjeyn faggys da'n dorrys dy row ad er chlashtyn cronane meeley jeh jeshaghtyn erskyn gullarnee yn gheayee. Agh ta'n chooid elley jin smooinghtyn dy row ad jannoo froaish. Yn oie ghoo shen, haink yn lhong spoar gys y thaloo gyn sheean. As cha nee derrey vrish dorrys y waane stiagh eh, as va shin baiht ayns soilshey geayney neuheilltagh, dy ghooisht yn chooid smoo jinyn ny kiarkyn lesh bennalt as scraagh.

Deiney geayney beggey.

As loayr ad Kiarkish slanejeant. (Ny s'anmey hooar shin magh dy loayr ad Muckish as Booaish as Fannagish as bunnys dagh ooilley ghlare elley. Shen fer jeh ny aghyn ta jannoo ad, myr t'ad gra, 'ny s'yrjey'. Foddee ad loayrt glare erbee t'ad taghyrt er. Agh yn chield oie shen va shin goaill yindys dy row ad loayrt Kiarkish slanejeant.)

Cha nee shen dy ghra dy row ad cooyrtoil lhee.

'Kiarkyn!' as yn fer s'thanney as s'geayney, as v'eh bunnys gollrish sogh. 'T'ou troailt frillioon dy veeilaghyn, as cre t'ou feddyn tra t'ou roshtyn? Kiark!'

Ren ny fir elley sniggal ny sniggyn jeh dorryssyn ny caaidjeyn lesh nyn meir gheayney myr tuiggyn

shellee.

‘Magh, magh!’ dyllee ad. ‘Dooisht-shiu oilley!
Jean shiu reamys! Magh lhiu! Immee shiu
rhythboo! Trog shiu idd diuish hene! Ta’n giense ec
kione!’

Ta’n giense ec kione? Cha dod shinyn, ny
kiarkyn, credjal yn aigh vie v’ain. Va shin er ve
fo ghlass ayns ny caaidjeyn shen bunnys neayr’s va
shin ruggit. Veg dy yannoo. Cha nod oo eer
sheeyney magh dty skianyn. T’ou uss jus dty
hassoo aynshen er moggyl meainagh (ta
cur yn *drogh* er dty chassyn) rish oilley ny
laghyn ayd. As yn un red by vie lhieu uss
jannoo – brey dty ooh – bare lhiat foddey ny smoo
jannoo shen ayns boayl follit.

Ta’n giense ec kione! Cha noddym cur coontey
dhyt jeh’n doindyr choud’s va shin oilley
bennalt dy staghylagh neose, as skeayley dy
leaystagh hug yn dorrys.

Va ny deiney geayney beggey eer ny smoo lunagh
nish.

‘As t’ad cur kiarkyn orroosyn hene? Ta mee er
vakin sambil share er planaidyn elley va guee
orrin dy ve currit gy baase!’

‘Jeeagh shiu orroo! Cassyn cassit. Buill
lhome oilley harroo. As jeeagh shiu er ny
gib oc!’

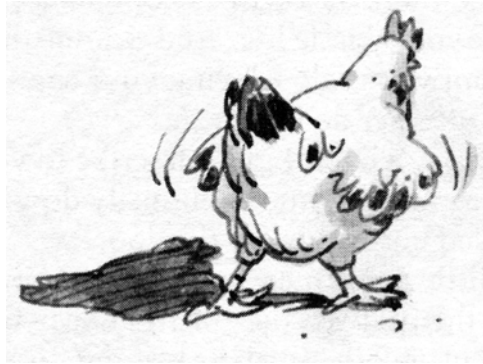
‘S’feohdagh eh!’

‘Faag shiu yn dorrys foshlit choud’s ta shiu goll, my sailliu. Ta feme ec yn waane shoh er aer oor.’

Aer oor! As va shinyn mooie ayn son yn chield cheayrt ayns ny laghyn ain. Cha row shin son tannaghtyn dy ghooney dorrys yn waane. Chan aggle jeh shen. Va shin ersooyl. Yn red jerrinagh cheayll mee choud’s hie mee dy croobagh roym er my chassyn boghtey ayns dorraghys yn oie, va shen fer jeh ny deiney geayney beggey cur ogshan da ny fir s’melley.

‘Jean shiu siyr. Magh ass ny caaidjeyn shen, *my sailliu!* Ta feme ain orroo son fir elley.’

Lesh un chraa s’jerree as bennalt dy skianyn, va mee ersooyl.

3

Ren Gemma lhaih ny s’taptee na Andrew. Liorish yn traa raink eshyn bun yn duillag, va ny sooillyn eck jeeaghyn er hannah.

‘Cre t’ou smooinghtyn?’

Va’n eddin echey cast ayns grouig dy imnea. V’eh er-çhee loayrt, va fys eck. Agh eisht cha ren eh agh craa e chione. Cha dod eh çheet er ny fockleyn kiart.

‘T’ou smooinghtyn dy voddagh yn chiark er jeet veih fer jeh bwaaneyn yn ghowaltys t’ou goll shaghey er dty raad gys scoill, nagh vel?’ as Gemma. ‘Cha row fys aym dy row ennym er yn voayl.’

Hyndaa Andrew duillag er-ash.

‘Gowaltys Harrowing . . .’ ren eh lhaih magh er ard. ‘Ennym aitt – ennym Baarlagh, nagh vel?’

‘Ta, agh cha nee *aitt* eh,’ as Gemma. ‘Shen *lane chondaigagh* rish yn cheayll jeh ‘harrowing’ ’sy

Vaarle.’

‘Ta ‘harrowing’ dy raakey,’ chiartee Andrew ee.
‘She’n chlea ta brishey ceabyn ’syn ooir.’

Nish shayll Gemma ve dy chiartaghey eshyn.

‘Tra hie shin gys Lunnin,’ dinsh ee da, ‘cha dug
my yishag kied dou goll stiagh ayns Shamyrr ny
h-Atchimyn. Dooyrt eh dy bee eh feer voiragh ny
feer hrimshagh dou, as shen keeayll elley jeh
‘harrowing’ ’sy Vaarle.’

Hrog Andrew farkyl y desk echey as ren eh
ronsaghey trooid yn vrock derrey hooar eh yn
fockleyr Baarlagh echey.

‘Harpoon . . . harpsichord . . . harridan . . .’ Ren e
vair sleaghtaghey harrish cheu yn duillag. ‘Shoh eh.
Harrowing.’

Heeyn ee ee hene huggey, agh dyrjee eh yn lioar
as hyndaa eh eddin ry eddin jee nagh dod ee fakin.
Cha dod ee agh clashtyn rish lhaih magh eh.

*‘Harrowing: brishey ny ceabyn ayns ooir; ny;
feer voiragh as heaghnagh.’*

Hug Gemma e mair harrish chemmal garroo y
choodagh sack.

‘Myr shen cre’n fer v’ad cheet er?’

‘Foddee dy row ad cheet er ny neesht jeu.’

‘Oh Andrew! Cha nod shen ve myr te! Cha nel
gowaltyssyn . . . Cha lhisagh gowaltyssyn ve . . . Ta
fys ec dagh ooilley pheigh dy vel gowaltyssyn . . .’

Eer roish da’n chora eck ltheie ersooyl, magh ass
e caayr lhee as noon gys y skelloo lioar. Hug ee e
mair harrish craue drommey ny lioar choud’s
v’ee lhaih magh ny enmyn er ard:

‘Yn Vea ’syn Arctagh . . . Yn Cheen . . .

Pterodactylyn . . . Tar Quail Feallee yn Eash

Chloaie . . . Er y Ghowaltys. Shoh eh!’

Hayrn ee magh *Er y Ghowaltys*. Va’n lioar da
paitchyn s’aa dy feer, agh er yn oyr dy row ny
caslyssyn gial as cleir, as va ram fys aynjee, va’n
fer ynsee oc er n’aagail ee ayns lioarlagh y vrastyl
ayns ynnyd jeh cur ee er-ash gys yn Scoill
Oikanagh.

Doshil Gemma ny duillagyn gyn tort. Va’n vuc
reuyrey dy booiagh lesh e stroin ayns doss rioeeagh
dy ’aiyr. Va’n vooa ny shassoo liorish y ltheiy eck,
as v’ee broddee eh dy graihagh magh ass y jeeig
liorish yn chleigh. Ayns soilshey meen ny greiney,
fastyr beg souree, va’n chiark roie dy maynrey
mygeayrt yn gharey mess lesh ny ein eck.

‘Wahll!’ as Andrew. ‘Cha nel eh jeeaghyn
gollrish shen. Cha ren eh rieu.’

Shegin da fys ve ec Andrew. V’eh er hooyl
shaghey dagh laa neayr’s v’eh queig bleeaney dy
eash. Cha row garaghyn mess ayn, ny cleighyn, ny
jeeigyn, cha row eer doss dy ’aiyr ayn. Va faal
streng ayn – meeilaghyn jeh dy yeigh sleih mooie,

as va'n thaloo ny chooyl cho rea as dree as kerrin buillvollee jeh nittal liorish foawr. Tra ren Andrew smooïnaghtyn er, haink eh da dy row yn un oyr va fys echey dy re gowaltys v'ayn, v'eh inshit da. Cha row uss fakin baagh rieu choud's v'ou goll shaghey. Ooilley v'ou fakin nyn shassoo ayns roaghyn er y çheu elley va shey bwaaneyn mooarey liauyrey dhone.

'Ny bwaaneyn! Cha nel ad gollrish ny fir 'sy lioar shoh er chor erbee.' Heeyn eh mair er y duillag lesh yn chaslys jeh'n vuc. Va'n bwaane ny cooyl ny hassoo cam, lesh mullagh croymmey sheese. Va kuse jeh ny lhic er skirrey sheese, as va barnaghyn faagit ooilley harrish ny slattyn. Va'n dorrys croghey er un jeushan. As ooilley mygeayrt va claghyn nyn lhie jeh boalley injil çheumooie v'er duittym sheese foddey er dy henney.

As va dagh ooilley voayl glass. Glass, glass, glass, glass. Va'n bwaane goll er baih ayns glass – toghtit ec smeyir, plooghit ec sarkil, cruinnit ec undaagaghyn, coodit ec keynnagh.

'Foddee uss cloie mygeayrt 'sy waane shen rish ooryn. Laghyn! Shiaghtynyn! *Bleeantyn!*'

'Cha nyrrys eh dy vel yn vuc jeeaghyn dy ve maynrey . . .'

Va lhied y yeearree ayns e coraa. Yeeagh eh seose as honnick eh dy row ee blakey magh ass yn

uinnag. Cha dod ee fakin yn gowaltys voish y voayl shoh. Agh va fys echey veih'n dreagh er yn oaie eck dy row ee smooïnaghtyn er – yn giat fo ghllass as yn faal streng gyn jerrey, ny roaghyn dy waaneyn dhone buillvollee.

Doaltattym ren yn 'uill roie stiagh ayns e lieckanyn. Heiy ee yn lioar ghial-daahit dy fergagh lesh e mair.

'Mannagh vel eh *firrinagh*, deie ee. 'Mannagh vel eh gollrish shoh, cre'n fa ta sleih cur ny lioaryn shoh dooin? Cre'n fa t'ad cur eab er molley uss dy vel shin smooïnaghtyn dy vel dagh ooilley red braew as lane chiart dy liooar? Ta'n lioar shoh cho olk as breag! Myr shen cre'n fa t'ad *jannoo* eh?'

Hayrn Andrew e mair chreoi chorree veih'n duillag jeh *Er y Ghowaltys* roish jee jannoo towl. Eisht hyndaa eh gys y nah ghuillag jeh'n lioar hug yn chiark da.

'Foddee,' as eshyn, 'nagh mie lhieu uss feddyn magh my-e-chione.'

Ren ad lhaih rhyboo.

Ta bolvaneys kirkey jannoo orrym

Cha row mee er ve çheumooie roie. Rieau ayns my laghyn ooilley. Haink mee dy ve ommidjagh dy liooar, dy feer. Ta mee gennaghtyn myr beggan dy vonkan eer nish, jeeaghyn er-ash er. Agh va bolvaneys kirkey jannoo orrym. Cha dod mee jannoo lesh er chor erbee, cha nee dagh ooilley red ec yn un cheayrt. Cha nee tra va'n un stayd bione dou neayr's va mee behrt, shen moggyl yiarn as kiarkyn elley.

Cur eab er jannoo sheiltynys! Hoshiaght, yn agh va mee gennaghtyn. Ooilley yn aer fliugh as yn gheay shen. Cha dennee mee rieau geay bentyn rish my 'edjagyn. Cha row mee rieau eer er ve fliugh. Nish va mee aynshoh, as mish leaystey mygeayrt ayns dubbey laaghagh

gleiynagh, gahit ec bineyn fliaghey begghey feayrey trome. By cho yindyssagh eh! Ve gollrish çheet dy ve ruggit reesht. Dennee mee dy row mee er jeet dy ve *bio* !

As yn feiyr! Geay buirrooghey. Baareyn ny biljyn jeestyrnee. Bouyraghey! Va'n sterrym feiyral magh myr dy beagh yn theihll scoltey ayns daa lieh, jus er my hon hene, dy ghoostey mee lurg bioys as ny cleayshyn aym lhieent lesh scoylgernee kirkey. Va mee gearree jannoo my chooidshare, myr shen ghow mee ayn gollrish red ennagh v'er ngoll ass e cheeyll. S'yindyssagh ve, mooie 'syn aer oor.

As s'oor v'eh. Oor as feayr. Agh red nagh ren mee rieau sheiltyn, shen yn earroo dy hoaryn ta jannoo seose aer oor. Çheusthie jeh'n waane, s'agglagh ve – agglagh! Ro agglagh dy chur coontey jeh. As kione shiaghtynyn, tra nagh row shin glennit magh, ve eer ny s'messey. Va ny obbreeyn rieau ceau far-eddinyn, agh ny yei shen as ooilley, veagh moghrey dy mennick tra yinnagh ad cassaghtee as goll er toghtey, as va oirryn jiargey ec ny sooillyn oc. (Smooinee er yn agh va *shinyn* gennaghtyn. Va shinyn er ve ayn fud ny h-oie!) Çheumooie, ren mee soaral tousane nhee nagh dod mee eer cur ennym er derrey ny s'anmey – yn lheeahid duillag fo chosh, renniagh 'liugh, lorg dy

phlooghane treaghanagh veih'n raad
çheu-chooylloo jin, farrain, jaagh veih'n
çhimlee er çheu elley yn chrink, scannane dy ooill
er ny dubbaghyn. Broish foawragh. Soaryn yn
Theihll! As va mee tayrn ad stiagh lesh yn ennal
aym son yn chied cheayrt. Mish – my
vabban mean-eashagh fedjagagh lhuddyrit.

Agh ve gennaghtyn *mie*.

As va wheesh cur gien mie orrym. Dagh ooilley
voayl va mee jeeaghyn va nheeghyn nagh ren mee
rieau er vakin. Çheusthie jeh'n waane she
soilshaghyn gial ny dorraghys doo t'ayn.

Aynshoh, my va mee jeeaghyn gys yn derrey
heu, oddins fakin yn falleays geayney
neuheilltagh jeh'n lhong spoar. Gys yn çheu elley,
yn skelley argidoil jeh soilshey yn eayst giarrey
trooid ny bodjalyn, as scadooyn as scadooyn
s'dorree. Freaynaghyn harrish ny dubbaghyn. Va
faiyryn dorragehy fillit dooble ec yn gheay,
agh foast ny s'yrjey na'n kione aym. As, er y
thalloo –

Er y thalloo –

Spulg! Spulg! Spulg! Spulg!

Ny smooinee dy vel
mee oayllit lesh ee er yn
oie. (Tra treisht orrym dy vel
fys aym ny share na shen!) Agh mannagh row yn

caa rieau ayds dy ghoail dty vee magh ass y thaloo
– reuyrey magh rass aynshen, cur shilley er meer dy
'raue aynshen, lheimmey er crooag . . .

As, lah, va blass mie eck! Dy beagh uss,
gollrhypene, er cheau dty laghyn ee yn un horçh
dy henn chramman çhirrym laa lurg laa, yinnagh oo
toiggal yn aght oddagh red ennagh oor, red ennagh
sooagh, red ennagh streeu as bio, blasstyn cho
slanejeant. Slanejeant!

Oh, cur eab er jannoo sheiltynys! Va mee fliugh.
Va mee feayr. As (nish ta mee aasmooinghtyn er)
er-lhiams dy row mee, gyn ourys, fo aggle feer
vooar!

Agh va ard-eunys orrym! Va mee *seyr*!

As gollrish ooilley ny kiarkyn elley, va
treisht orrym dy hannaghtyn 'sy stayd shen. Liorish
nish, dy dooghyssagh, va dagh ooilley pheiaagh elley
dy keeayllagh er ngoll ersooyl. Ren kuse jeu keiltyn
ayns ny thammagyn saiht ec yn eirinagh dy chur
eab er follaghey ny bwaaneyn veih'n raad.
Haink eh lesh ny fir nagh row er rubbey
voue rour fedjagyn noi strengyn meain yn
chaaidje oc cosney seose 'sy villey dy gholm er
farrar. As mish neesht, ren
mee loaganey roym dy hirrey fastee.

(Cha jean oo credjal shoh.)

YN RAAD NEUCHIART!

She! Abbyr dy vel yn kione aym lane dy
'edjagyn! Abbyr dy vel bolvaneyns kirkey jannoo
orrym! Ta dagh ooilley pheiaagh elley goll dy hirrey
sauçhys yn oie ghorraghey. Ta mish goll hug yn
toilshey geayney neuheilltagh! Ta mish goll hug yn
lhong spoar!

Ta'n ablid inçhynagh aym jeh losserey, dy jarroo ta. Ta mish goll er farrar kiart fo fer jeh ny lhiatteeyn falleaysagh echey.

As shen yn oyr she mish ta'n un pheiaagh dy chlashtyn, sheese yn towl geayee, jees jeh ny deiney geayney beggey jannoo cowag.

DGB 1: 'Myr shen cre t'ain son jinnair?'

DGB 2: 'Cha nee feill chiark eh, ec y chooid sloo!

(V'ad ny neesht rolley mygeayrt lesh garaghtee er shoh, oddagh oo clashtyn shen.)

DGB 1: 'Fer dooinnoil?'

DGB 2: 'Jarrood shen. Cha nel shin eer er ghlenney magh ny caaidjeyn foast, gyn gra veg mychione lhieneey ad reesht.'

DGB 1: 'Myr shen, she ny shenn ghrineyn as lossreeyn t'ain reesht, nee?'

DGB 1: 'Ny loayr noi oc. S'mie ad er dty hon.'

DGB 2: 'Agh ta blass foddey ny share ec fir dooinnoil!'

DGB 1: 'Oh, nagh vel fys aym er shen! Ta mee ayns coardail. Cha nel veg ny share na junt jesh ry-hoi rostey jeh -'

Woail doont dorrys meainagh as cha geayll mee veg elley.

Oh, lah. Oh, lah, oh lah!

Heese er y thaloo laaghagh, fo towl geayee yn lhong spoar, va mee my hassoo myr va fraueyn cummal mee gys yn ynnyd, as va daa ennaghtyn dy bollagh condaigagh caggey ry cheilley fo ny fedjagyn aym.

(1) Yn eer voggey jeh cooilleen millish dy chur orrym daunsin. Fow shiu magh yn aght te gennaghtyn, vraane as gheiney!

Lhiuish myr toilçhin!

(2) Greain dy jinnagh fir elley surranse 'syn un aght as ren mish.

Oh, lesh cre'n ennaghtyn harragh eh? Lesh cre harragh eh?

Feiy'n voghrey va kiark ny lhie er inçhyn Gemma. Cho Leah's ghow yn chield lessoon toshiaght, ren Andrew sleaghtaghey yn lioar veg sack dy sauçhey stiagh 'sy desk echey, as v'ad ny neesht freillt throng. Agh jus veih cur shillee bieu er kuse jeh ny marranyn ayns lioar obbyr Andrew:

- hie ny paitçhyn gys y Vunscoylg –
- raink yn guillee thie ec kiark er y chlag –
- C'red v'ou jannoo tra honnick mee ooh –

va fys ec Gemma nagh goghe eshyn aash, noadyr, derrey veagh eh er lhaih roish, as veagh eh er ngeddyn magh ny haghyr 'sy nah ayns jeh'n oie ghoo shen ec Gowaltys Harrowing.

Jinnagh yn chiark reaghey dy ghoail cooilleen? Ny dy ghoail çhymme?

Cha by aashagh eh cur çheb er. Cre'n fys v'eck er ny va kiark smooinghtyn ny er yn agh va kiark gennaghtyn? Yn agh v'ee çheet ny s'niessey daue,

shen tra yioche ee fer jeu ny lhie dy fea er yn voggaid eck, rostit gys brishlid ny cur magh gaal ayns aunlyn.

Heeyn ee ee hene harrish dy chur uihllin da Andrew.

'Vel fys ayd,' dinsh ee da, 'dy vel, gyn ourys, millioonyn as millioonyn dy chiarkyn feiy'n clane chruinney, as cha nel fys erbee aym orroo?'

'Shegin dhyt jeeaghyn er ny claareyn çhellveeish mychione beyn.'

'Cha nel ad rieu çheet er kiarkyn.'

Nagh row ad? Nish v'eh smooinghtyn er, va Gemma kiart. Bunnys dagh fastyr beg va caa dhyt jeeaghyn er claare mychione spennigyn ny leppardyn shelg, whaleyn ny sharkyn. Yinnagh oo fakyn ad shelg, nyn gadley, goll er ruggyr. Agh cre'n tra v'ou fakyn yn vea chadjin laaoil jeh kiark?

Rieu.

'Cha nel oo geddyn kiarkyn pronnit, noadyr,' va Gemma ginsh da nish.

'Ta, t'ad ry-gheddyn. Dee mee fer jeu jea.'

'Cha nee, cha nee!' Va coraa chorree dy liooar ec Gemma. 'Ta mee çheet er gaihaghyn bog clooie. Ta bearyn-gaih as mucawynyn sheenagh currit dhyt. T'ou geddyn çheegyryn as kiyt as garranyn. Foddee dy vel oo eer geddyn tree ein veggey chlooieagh wee ayns edd ec yn Chaisht er-lheh. Agh cha nel

peiagh erbee rieu cur dhyt kiark.'

S'ferrinagh va shen. Fo'n lhiabbee echey 'sy thie va foast Snoopee as Ard-Chayt as Dobbin as Grizzlee. Agh er yn annym echey, cha dod eh cur cooinaghtyn er rieu raipay yn pabyr gial gloasagh veih gioot, as er yllagh magh: 'Oh, s'mie shen! She kiark t'ayn!'

Va Gemma cheet dy ve ny s'corree dagh minnid.

'Dy feer,' v'ee gra trooid e feeackleyn, 'tra ta mee smooinghtyn er, ta'n fys aym er *dinosauryn* ny smoo na'n fys aym er kiarkyn. Ta fys smoo aym er *mammothyn geayshteenagh*. Ta fys smoo aym er *pterodactylyn*.'

Va'n eddin eck, dy cadjin ny eddin chiune veg, er jeet dy ve creoi dy liooar lesh eulys. Va enn dy liooar echey urree dy hoiggal ny v'ee smooinghtyn. Cha dod ee gra ny fockleyn, myr shen dooyrt eshyn ny fockleyn er-e-son.

'Er yn oyr nagh vel feme er sleih goaill lheid yn nearey my-nyn-gione. T'ad marroo hannah.'

As dy doaltattymagh va jeeanid orroo ny neesht dy gheddyn magh ny haghyr 'sy nah ynnyd. Dy kiarailagh, follit fo'n lioar obbyr echey, ren Andrew sleaghtaghey recortys ny kirkey magh ass yn desk echey.

Ghow ad garraghyn er freayll arrey, choud's v'ad lhaih rymboo.

*Ta mee soilshaghey magh dy vel,
dy dooghyssagh, cree kirkey aym*

Cooilleen? Oh, ho, ho, ho. Va'n eie hene lane volvaneagh. Cha nel kiarkyn kiaddit dy ghoail cooilleen. Cha nel eh ayndoooin. Cha nel shinyn jeh'n dooghys dy snaue mygeayrt rish bleeantyn, as gallverg jannoo orrin, as eisht, tra ta'n caa as yn traa er jeet, dy heiy stiagh yn chroag shleeuit.

Ta shin beggan eddrym ayns nyn inçhyn, dy insh dhyt yn 'irriney.

Ta shin cloie mygeayrt, strepey trooid dagh laa ta çheet. Liorish soilshey yn laa cha row veg ayns my inçhyn agh brishey trostey, as va mee mooie aynshen, as mish spulgey-spulgey-spulgey.

Cha beagh fys er ve aym dy row mee er-ash faggys da ny waaneyn, erbe dy row yn dobberan agglagh shen er ve

ayn . . .

'Lhig mee mmmaaaaagggghh!'

'Cooooo-oooooin lhiiii-aaaaam!'

Oh, s'agglagh ve. Ta shiartanse dy chretooryn ta cur oo er-creau tra t'ad keayney. Conning, myr hampleyr. As quailanyn mwaagh.

Agh fir dooinnoil!

'Feeeyshil shin, my saaa-iiilt!'

'Oh, coooo-ooooin lhien!'

'Lhig shin maaa-aaagh! My saaa-iiilt!'

S'tappee ad dy yannoo yn obbyr oc, ny deiney geayney beggey shoh. Choud's va mish goll er farrar fud ny h-oie, gyn ourys v'ad er hayrn veih my cheilley ooilley ny caaidjeyn streng meainagh, as er chur ad ry cheilley reesht, ec yn voadys jeeragh kiart.

(Dy dooghyssagh, tra ta mee gra, 'ec yn voadys jeeragh kiart . . .')

Cha dod oo agh goaill erreeish er-nyn-son. V'ad nyn soie aynshen, jingit stiagh cho çhionn nagh dod ad shassoo seose. Cha dod ad sheeyney magh. Cha dod ad çhyndaa mygeayrt. Va ny eddinyn glassey neealagh oc seiyt seose noi ny maidjaghyn caaidje.

'Cre hig orrin?'

'Lhig mee magh!'

'Oooooh!'

‘Cooïn lhien, *my sailt!*’

Oh, by hreih dy liooar eh. Agh va vondeish oc nagh row ec shinyn ny kiarkyn. Oddagh ad ec y chooid sloo jannoo arganeys rish ny wardooryn oc.

‘Cre’n fa ta shiu freayll shin aynshoh? Vel eh feue *ee* shin?’

‘S’treih lhiam gra dy vel.’

‘Agh she *drogh-ghellalagh* shen!’

Yn dooinney geayney beg va throng er lhieeney ny siyn ushtey oc, s’baghtal eh dy row eh beggan currit magh liorish shoh.

‘Cre cho drogh-ghellalagh as ta shen? Ta blass *mie* erriu.’

‘Cha nod oo jus ee shin er yn oyr dy vel blass *mie* orrin!’

‘Cre’n fa nagh?’

‘Er yn oyr dy re *fir dooinnoil* shin, shen yn oyr!’

Ren yn dooinney geayney beg creedlagh.

‘Mucyn. Kiarkyn. Fir Dooïnnoil. Cre’n anchaslys?’

‘Cha nee agh beiyn ta mucyn as kiarkyn.’

‘As? Cha nee agh fir dooinnoil ta shiuish.’

‘Agh ta shinyn *ny s’yrjey*.’

‘Cha nee na mish, lah,’ as yn dooinney geayney beg. As lesh grouig agglagh, daag eh yn bwaane. Tra haink eh er-ash, hug eh lesh cumraag,

dy chur cooney da lesh ny siyn ushtey.

‘Ny fir aynshoh,’ dooyrt eh, sheeyney magh mair orroosyn v’ayns ny caaidjeyn. ‘T’ad gra dy vel ad ny s’yrjey.’

‘Cha nee na mish, cha nel ad,’ as e charrey dy faghidagh.

‘Shen myr dinsh mish dauesyn!’ as yn chied dooinney geayney beg lesh gearey.

Va ny fir dooinnoil craa ny maidjaghyn caaidje oc dy fergagh.

‘Ta shin dy jarroo! Ta shin dy jarroo!’

‘Ny s’yrjey? Jarrood shiu shen!’ Hrog yn dooinney geayney beg e laue as ren eh coontey magh ny cooishyn echey, fer as fer, er kuse jeh ny meir gheayney myr tuiggyn shellee v’echey.

‘Ta cabbil ny s’troshey. Ta ollee smoo leighoil. Ta apagyn dooinnoil beaghey ry cheilley ny sheeoiley. Ta shlee slught ec eaghyn marrey. Ta moddee ny share dy gheiyrt er lorg. Ta mwannalee ny smoo ayns yrjid. Ta shilley share ec squiddyn. Ta camelyn goll ny s’odjey gyn ushtey. Ta jaguarn roie ny s’bieauee. As ta fys ec deiney beggey geayney er shlee çhengaghyn.’

Va foast palçhey dy veir er-mayrn echey,

agh va dreeys er jeet er.

‘Foddym goll er as goll er,’ as eshyn. Hrog eh neese yn chruick yerrinagh as ren eh deartyey magh yn ushtey dy rea stiagh ’sy taagh s’jerree. ‘Dy jarroo, oddins ve feer lunagh, as gra dy row yn un red va jeant ec fir dooinnoil, shen dy stiurey yn clane phlanaid.

Agh jus roish da bwoalley doont dorrys yn waane

ny lurg, dooyrt eh myr aasmooinaght:

‘Oh, she! As ta blass erriu ny share na’n blass t’er kiark!’

‘Cha gowym yn eill chirkey jiu, gura mie ayd,’ as Gemma rish yn ven yinnairagh. ‘Cha nee jiu. Vel caa dou goaill ny ta Vinit goaill?’

Ren yn ven yinnairagh e spotçh cadjin.

‘Mannagh vel Vinit gee feill, cha jean eh gaase.’

Hug Vinit yn gearey feagh cadjin cooyrtoil echey. V’eh ny ghuilley s’yrjey ’sy vrastyl, as cha row eh rieu er n’ee feill rish ooilley ny laghyn echey. Jiu, hoie Gemma as Andrew sheese er dagh çheu jeh. Ve jeeaghyn dy row kiark ny lhie er inçhyn Gemma, ny yei nagh row feill chirkey ny lhie er yn voggaid eck.

‘Cha nel oo rieu er ee feill chirkey?’

‘Cha nel.’

‘Cre mychione feill eayn?’

‘Cha nel.’

‘Feill vuc?’

‘Cha nel. Cha nel shin gee feill er chor erbee. Cha

nel peiagh erbee ’sy lught thie aym jannoo shen. Cha ren shin rieu eh.’

Yeeagh eh choud’s ren Gemma speiney foshlit yn braghtan eck, dy gheddyn magh row yn eeym cro thalloom ny s’çhee ’sy vean.

Er çheu elley yn voayrd, hug Leila jerrey er y veer v’ayns e beal as loayr ee magh.

‘Ta my vummig gra mannagh vel shin gee beyn, s’goan bee fer jeu er-mayrn boayl erbee.’

Yeeagh Simon mygeayrt as yindys er tra cheayll eh shoh.

‘Ta my yishag gra mannagh vel shin gee ad, bee rour jeu ayns tammylt beg.’

‘Cha nod ad ny neesht ve kiart.’

‘Foddee dy vel ad ny neesht neuchiart.’

Haink tostid orroo ooilley mygeayrt y voayrd, smooïnaghtyn mychione sleih as beyn. Whaley. Perkinyn. Elefantyn. Gorillaghyn. S’doillee daue va credjal dy beagh baagh erbee feiy’n chruinney ayns stayd foddey ny s’messey, dy beagh ad faagit da’n dooghys oc hene.

Dy teaymagh, hug Andrew brod da’n ghlout dy ’eill chirkey er yn voggaid echey. Va accrys er, agh cha dod ee cur ersyn yn slane aigney dy ee ee. Va erreish ec Gemma er. Cha row ee gennaghtyn dy voddagh ee maylartey claareyn, agh hug ee eab er greinnaghey eh.

‘Cha nel oyr ayd gyn ee ee my by vie lhiat. Va’n chiark shen jeean dy liooar dy cluggey sheese yn chrooag. As va shen foast bio.’

Va Vinit blakey orroo nish.

‘Cre ta’n jees jiu loayrt mychione? Cre’n chiark? Cre’n chrooag?’

‘Veg.’

‘S’cummey eh.’

Hug Andrew eab elley er ee yn kirbyl echey. Yn cheayrt shoh haink yn aall choud as yn beal echey roish my row eh ersyn cur neose eh reesht.

Va Vinit foast blakey er.

‘Cre ta jannoo ort?’

Hug Andrew sheese yn aall echey.

‘Cha noddym ee ee.’

‘Cre’n fa nagh?’

‘Cha s’ayms. Er-lhiam dy vel eh er yn oyr nagh vel mee shicky cre voish t’ee er jeet. Cha s’ayms er yn aght haink ee dy ve er yn voggaid aym. Cha s’ayms er veg mychione eck. Cha s’ayms eer er yn sorçh dy vea v’eck.’

Yeeagh eh dy trome-chooishagh er Gemma.

‘Foddee dy daink ee magh eer ass fer jeh ny bwaaneyn liauyrey dhone shen . . .’

Va Vinit mongey nish.

‘Mannagh nod oo ee ee er yn oyr nagh row enn persoanagh ayds urree,’ as eshyn, ‘eisht bare dhyt

goaill paart jeh’n vraghtan aym.’

Lesh bwooise, ghow Andrew ny va çhebbit da. Dy tostagh, hug Gemma da tooilley. Choud’s v’eh caigney, hug eh shilley er yn ghlout dy ’eill chirkey va feayraghey er yn voggaid echey.

‘Yinnins ee ee,’ dinsh eh da Gemma as Vinit, ‘yinnins ee ee gyn boirey my va fys shicky aym dy row ee, rish ooilley e laghyn, er ve . . .’

Vrish eh veih loayrt. Va blayst dy ommidjys er ny fockleyn nagh dod eh gra ad.

‘Er ve . . .?’ ghreinnee Vinit eh. ‘Yinnagh oo ee ee my va fys shicky ayd dy row ee, rish ooilley e laghyn, er ve – ?’

Ren Andrew jiargaghey.

‘Cho maynrey as crooag.’

‘Crooag? Ren oo gra, ‘crooag’?’

Ren Andrew snoggal.

Hug Vinit sheese ny va er-mayrn jeh’n vraghtan echey, as heiy eh er-ash yn chaayr echey.

‘Gow shiu my leshtal,’ as eshyn dy cooyrtoil, as dirree eh as daag eh.

Gyn eer smooinghyn er, ghow Andrew greim er ny v’er-mayrn jeh braghtan Vinit, as ren eh sluggey sheese eh.

‘Obbyr accryssagh, ooilley yn lhaih shoh,’ hoilshee eh magh da Gemma.

Gyn aggle ny s'odjey orrym!

Hug mee my hooill chruinneenagh dys towl cayr. Çheusthie jeh'n waane va arganeys jymmoosagh goll er.

'*Eaisht* rhym, cha nel *feme* ort ee shin. Ve çheet lhiat gyn boirey erbee roish dhyt çheet gys y thalloo aynshoh. Cha nel fer erbee jiu ta jeeaghyn dy ve shanglanit. Cha nel accrys jeeaghyn dy ve er fer erbee jiu. Cre'n fa ta shiu jannoo tranlaase orrin?'

'*Dinsh* mee diu ooilley. Ta *bläss mie* erriu. Lurg laa creoi jeh cur smaght er planaid noa, cha vel veg

ny share er chor erbee na'n soar jesh jeh rostey –
'Cum dty hengey! Cum dty hengey!'

Va ooilley ny maidjaghyn caaidje goll er craa dy debejagh.

'Veg kionefenish ny paitçhyn!'

Hug yn dooinney geayney beg eab er goaill e resoon huggey.

'Ny yei,' as eshyn. 'Ta mee lhiggey lesh nagh vel eh yn bea share 'sy theihll, ve pryssoonit ayns caaidje derrey bee shiu eeit. As foddee dy row shin beggan garroo lesh fer ny ghaa jiu. Gow shiu my leshtal son shen.' Ren eh skeayley magh ny laueyn geayney echey. 'Shen eh. Te grait aym. Gow shiu my leshtal. Cre oddins gra riu ny s'cormey na shen?'

Va tostid feayr ayn. Eisht, veih roa s'jerree ny caaidjeyn haink yn fockle:

'X!*&@/%!'

Mynney v'eh nagh jinnagh kiark eer smooïnaghtyn er gra harrish.

Haink teaym yn dooinney geayney beg dy ve beggan neughennal.

'Nee'm insh diu ny ta jannoo orrym,' dooyrt eh. 'Yn slane foalsaght jeh! Quoi hrog ny bwaaneyn shoh gyn uinnagyn ny aer oor? Shiuish! Quoi hug stiagh ny caaidjeyn?'

Shiuish! As quoi hug ny kiarkyn beggey boghtey bolvaneagh shen fo ghllass çheusthie jeu?’

(Cha row mee coontey monney jeh’n ymmyrkey echey. Agh dreill mee yn tappey aym.)

V’eh leaystey mygeayrt nish, sheeyney magh mair gheayney er caaidje lurg caaidje.

‘As quoi chum ad aynshoh, cha nee jus laa lurg laa, ny shiaghtin lurg shiaghtin, agh rish *ooilley ny laghyn oc?*’ Ren e veil gheayney lhoobey lesh faghid. ‘Nish jeeagh shiu erriu hene! Ta’n chooish çhyndaait dy bollagh, as vel fer erbee jiu daaney dy

lioar dy chur yn oaie echey da’n ’irriney nagh vel veg ny s’messey goll er jannoo erriu ny va goll er jannoo euish? Cha nel. Sogh, sogh, sogh eh! Coe, coe, coe! Plaiynt, plaiynt, plaiynt! Ta shiuish cur *feoh* orryms!

Cheau eh sooill ’ergagh mygeayrt yn waane.

‘By vie lhiu toiggal red ennagh elley?’ as eshyn. (S’baghtal ve nagh by vie lhieu, agh dinsh eh daue aght erbee.) ‘Ta nyn lheid cur yn drogh orrym! Ren ny kiarkyn cummal rish ny share na ta shiuish!’

(Cha row mee foast coontey monney jeh cummey ny fockleyn echey, dy insh dhyt yn ’irriney.)

Ghow peiagh ennagh çheu-chooylloo jehsyn toshiaght er arganey reesht.

‘Agh cha row eh cho olk da ny kiarkyn. Cha nel ad cho ennaghtagh as ta shinyn.’

Haink sooillyn yn dooinney geayney beg dy ve ny s’lhea.

‘S’mie yn fer shen,’ as eshyn, as va bunnys ammys echey er. ‘Vel shen yn aght ren shiu eh? Vel shen myr v’ou ginsh dy kinjagh da y cheilley?’ Va mongey lhean echey veih cleaysh gheayney gy chleaysh gheayney. ‘Fodmayd prowal yn fer shen,’ as eshyn. ‘Ta shin cur yn lhong spoar er-ash noight, dy chur lhee kuse dy aunleeyn as casseroilyn foddey smoo. My vees peiagh erbee

heose aynshen goaill toshiaght er goaill çhymmey
jiuish ooilley, nee'm prowal shen maroo.'

Chleayn eh e chione gys un çheu, chraa eh e veir
gheyney gollrish tuiggyn shellee, as dooyrt eh ayns
aght lane ommidjagh:

'Oh, ny gow shiu imnea mychione ny fir
dooinoil shen. T'ad mie dy liooar. Ta fys aym dy
vel ad scraaghey as jannoo musthaa as craa ny
maidjaghyn caaidje, cur eab er cosney magh ass.
Agh dy firrinagh, s'cummey lhieu eh dy jarroo.
S'foddey adsyn, t'ou toiggal, veih ve cho
ennaghtagh as shinyn!'

As eisht ren eh roley mygeayrt, as eh garaghtee.

Traa elley, foddee dy beigns er lhiggey dou hene
garaghtee er y spotçh echey. Agh cha nee ec y traa
kiart shen. Er yn oyr, t'ou toiggal, dy row mee jus
er jeet gys briwnys. Briwnys dunnal dy
liooar da kiark. Er-lhiams dy imraa mee
hannah nagh vel shinyn ooilley kiaddit dy
ghoaill cooilleen. Wahll, dy insh dhyt yn 'irriney,
cha nel shin co-cheeyllagh rish dunnalys. Cha
nel shin cur yn lane fo gae. Cha nel shin nyn
debejee. Ta'n ennym 'kiark' dy feer (foddee nagh
vel fys ayd er shoh) er jeet dy ve cochianglt rish
'lhag-chreeys' ny 'fer ta roie er çhea'.

Cha nel feme er cur breid harrish. Ta
beoyrn orrinyn ny kiarkyn dy hayrn er-ash.

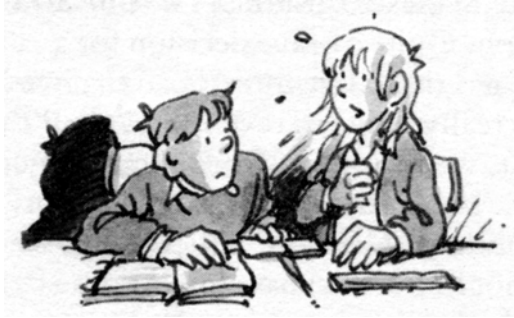
Agh ta mee rey rish yn veoyrn shen son dy braght!
Er yn oyr dy row plan cho daaney reaghit aym, cho
dunnal, cho neuchreeney, va ourys aym dy feer
nagh jinnagh peiagh ennagh ayns boayl erbee
cochiangley mish rish yn veoyrn kirkey arragh.

Ve foym goll gyn yss er boayrd yn lhong spoar.

Va! Va! Yinnin getlagh frillioon dy veeilaghyn,
gys yn 'eaynid mooar. Ve foym insh dauesyn
ooilley er ny planaidyn dy jeeragh ny va taghyrt!
Son shickyrys, oh, *son shickyrys*, cho Leah's cheayll
ooilley ny lughtyn-thie geayney beggey aynshid
mychione ny caaidjeyn agglagh as dynsee ad ny va
goll er, dy chur bee *dauesyn*, yinnagh ad tannaghtyn
lesh ee shenn ghrineyn dree as lossreeyn.

As foddee crooag vaynrey ny ghaa . . .

‘Cho *dunnal* . . .’

Va Gemma bunnys bleaystey lesh ammys choud’s v’ee fuirraghtyn er Andrew dy roshtyn bun yn duillag.

Hrog eh e chione, as eh crankit eck.

‘Dunnal? Quoi?’

‘Yn chiark, dy dooghyssagh! Quoi elley?’

Hie tammylt beg shaghey roish da Andrew cur freggyrt. Eisht dooyrt eh:

‘Cha s’ayms. S’quaagh eh yn aght ta ooilley shoh jeeaghyn dy ve. Cha nel mee shickyrt dy vel mee credjal eh. Shen dy ghra, shoh yn gowaltys, bunnys yn dorrys naboo da’n scoill. Ta shin er chummal aynshoh rish y clane vioys ain, as cha geayll shin peiagh erbee gra veg mychione y voayl. Cha nee eer un cheayrt.’

‘Myr shen?’

‘Myr shen cre’n aght oddagh eh ve cho olk as

shen? My v’eh cho olk as shen, gyn ourys veagh sleih *loayrt* my-e-chione.’

Ny v’eh gra, hug shen boirey er Gemma. Row eh kiart? Heiy ee e mair er lioar ny kirkey, dy chur ersyn lhaih eh reesht, dy voddagh ad ny neesht çhyndaa yn duillag. Agh choud’s v’eh dy doccaragh gobbraghey er lhaih roish sheese yn duillag jeh screeudeyrays screebagh, v’ee smooïnaghtyn mychione ny dooyrt eh. As cho Leah’s raink eh yn linney s’jerree as yeeagh eh seose, v’ee ny soie aynshen aarlooy dy yannoo arganeys.

‘Nee’m insh dhyt yn aght. Er yn oyr nagh vel ad cur geill da ny t’ad jannoo, jus choud as she adsyn ta jannoo eh!’

‘Quoi? Kiarkyn?’

‘Cha nee. Sleih aasit, dy dooghyssagh! Smooinee er. Dy jinnagh shin kuse jeh ny reddyn ta jeant ocsyn, verragh shen atçhim orroo. Dy derragh shin mooin jaggadyn jiargey bolvaneagh as dy derragh shin moddee lhien dy chloh beyn derrey yioghe ad baase, veagh keoieid jannoo orroo! Yiarragh ad nagh row ny paarantyn ain goaill kiarail jin dy kiart. Ghoghe ad shin stiagh fo currym.’

V’ee kiart.

‘Yinnagh ad dy jarroo.’

‘As abbyr dy row uss cur brod da baagh myr dy by gaih eh, as v’ou gearree jeeaghyn er yn obbyr

chluig çheusthie jeh. Veagh boirey cho mooar ort!
Cha noddagh oo jus cur mood cooat bane, as gra
roo, “Cha row mee agh gearree feddyn magh ny
haghyragh dy jinnins shoh, ny shen”, cha nel “*Ta
mee gindys*” ny leshtal share er chor erbee son cur
brod da cretooryn na “*Ta mee goanlyssagh!*”

‘Cha nel,’ ren Andrew coardail ree. ‘Cha nee my
vees uss yn fer ta goll er broddey.’

Hayrn Gemma stiagh ennal mooar.

‘Nee’m insh dhyt red ennagh,’ as ish. ‘Er-lhiams
dy vel yn chiark shoh, cha nee jus dunnal ee, er-
lhiams dy vel ee ny *noo!*’

Hug eh eab er follaghey yn mongey echey, agh
v’eh ro anmagh. V’ee er vakin eh.

‘S’feer eh, ny yei!’ ren ee shassoo er. ‘Dy beagh
sleih er ve jannoo lhiams ’syn aght shoh, ghoin
boggey jeh fakin ad jingit ’sy çhenn chaaidje aym.
Ghoins! Cha derrin ayns gaue ny va er-mayrn jeh’n
vioys aym liorish getlagh rish frillioonyn dy
veeilaghyn dy chur eab er sauail ad.’

Va’n shilley eck elgyssagh.

‘Yinnin lhiggey daue goll er *rostey!*’

As roish my row caa dasyn eer goaill toshiaght er
arganey, ren ee sniggal harrish yn duillag as hie ee
er lhaih roee.

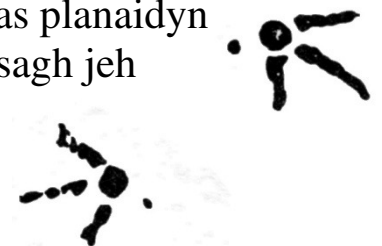
10

Speyr gheayney. Ooir gheayney. Geay gheayney. Geinnagh gheayney.

Jean rere my choyrle. Nagh immee gyn yss er
boayrd lhong spoar. Bee traa ny s’messey ayd na va
rieau. T’ad goll ny s’bieauee na soilshey. Ta’n
cronnane blandeyragh jeh ny jeshaghtyn dy kinjagh
kiunaghey oo as cleayney oo stiagh ayns ashlishyn.
As tra t’ou cur eab er tayrn oo hene voue liorish
keekal magh ass yn towl lhuingey, cha nod oo fakin
veg agh caslagyn keoie soilsheanagh jeh rollageyn
roie, as bluckanyn aile lostey, as planaidyn
gial cassey as lossagyn falleaysagh jeh
ny arbyllyn jeh comaidyn.

Dobbyr dou geddyn *baase*

er coontey jeh dreeds. Dy firrinagh. Liorish yn traahaink shin neose (ny neese, ny noon, ny noal – s’doillee va toiggal c’red jeu va cooie), va mee bunnys aarloo dy livrey seose mee hene, as cur treisht er dy row ad ooilley foast skee jeh feill chirkey.

Agh va’n planaid hene yindyssagh. V’eh geayney. Speyr gheayney. Ooir gheayney. Geay gheayney. Geinnagh gheayney. (Haink shin gys y thaloo er y voorey.) Er yn oyr nagh row mish geayney, ren mee snaue ersooyl cho tappee as oddins stiagh ’sy ghlassyraght fo ny biljyn. Va shen geayney neesht. As ny rassyn as ny fraueyn myrgeddin. As ny crooagyn neesht. As er aggle ny h-aggle nagh bee caa dhyt ee crooag gheayney, nee’m insh dhyt nish, t’ad ny share na ooilley. Mmmmm-*mmmmmm*! Crackan as jus beggan dy chraunsh ayn, gollrish scroig thanney. As cheusthie – cho keyagh as mea! Mie gob frappalagh!

As cha nel ad feer aghtal. Hayr mee daeed jeu.

Hie mee roish sheese yn raad geayney. Cha row mee er hooyl agh mygeayrt lhoob ny ghaa traaghayr mee er soilsheen mooar currit ny hassoo dy ve ry-akin ec peiagh erbee va shooyl yn un raad as mish.

Vlake mee er as atchim orrym. Va mee er n’ynsaghey stoyr dy liooar jeh’n ghlare oc dy

hoiggal yn cheeyll chiart jeh:

ACCRYSSAGH?

Jus meeiley elley
gys

FIR DOOINNOIL AYNS BASTAG

Fuinnit, rostit, broieit, pronnit, greddanit, coodit lesh kinneigyn arran ayns meeryn jeh mooadys cooie da greim dty veeal. Ta shin gaarlaghey ’syn aght share lhiat!

Fosley Jeheiney lesh Cheb Er-lheh
Spollagyn praase geayney as
glassyr geayney nastee

Erskyn yn chowrey va caslys jeh gowaltys, lunglane dy ’ir dooinnoil vaynrey jeh dagh ooilley eash as voadys, roie mygeayrt lheeanee ghrianagh as v’ad garaghtee as gee key riojey. Fo’n chaslys va’n fockle arrey:

TA OOILLEY NY FIR DOOINNOIL AIN OOR VEIH’N GHOWALTYS

Hass mee myr va fraueyn freayll mee ’syn ynyd shen. Va greain orrym. Oor veih’n ghowaltys, dy jarroo! Cha nel mee *meecheayllagh*. Va fys aym dy beagh peiagh erbee ayns traahaink dy ve coagyrit son yn fosley er-lheh Jeheiney er jeet magh

TA OOILLEY NY FIR DOOINNOIL AIN

OOR VEIH'N GHOWALTYS

ass ny caaidjeyn jingit agglagh shen. Lheeantyn
ghrianagh! Key riojey!

'Ha!'

'Cre shen v'ou gra?'

T'eh jeeaghyn dy ren mee scoylgernee eh er ard,
er yn oyr dy ren yn dooinney geayney beg va
jannoo siyr dy verraghtyn orrym gra reesht nish:

'Cre shen v'ou gra?'

Ve jeeaghyn dy ve traa cho mie as fer erbee elley
dy ghoaill toshiaght er my vishoon myghinagh.

'Yn cowrey shoh!' as mish. 'Yn soilsheen shoh

son "Fir Dooinnoil Ayns Bastag". She ooilley
breagyn t'ayn. Breagyn agglagh! Cha nel
ny fir dooinnoil shoh clistey mygeayrt
ayns lheeantyn ghrianagh. Cha nel ad
roie mygeayrt, as adsyn mongey as ee key riojey.
Cha nel eh gollrish shen er chor erbee. Ta fys aym

er yn 'irriney. Ta mee er ve aynshen, ta mee er
vakin eh, as cha nel
eh gollrish shen. Ta
ny fir dooinnoil shoh fo ghlass ayns
caaidjeyn beggey dorragey. Cha nel aer oor

ry-hayrn oc. Cha nel soilshey yn laa ry-akin
oc. Ta ny fir dooinnoil shoh – ’

Vrish mee veih. Va’n dooinney geayney beg
bennalt ny laueyn echey cho debejagh dy row ny
meir echey er creau.

‘Nagh insh dou!’ as
eshyn. ‘Cha nel mee
gearree clashtyn veg
mychione echey.
Bare lhiam gyn fys
ve aym er.’

V’eh garaghtee.

‘Nee oo mhillay my yinnair er-my-hon!’

‘Cha beigns noi ve eeit.’

Vlake Gemma er.

Va Andrew jeeaghyn dy smooinghagh magh ass
yn uinnag. Eisht hyndaa eh as dooyrt eh reesht eh:

‘Ta mee er ve smooinghaghyn my-e-chione, as dy
ferrinagh er-lhiams nagh beigns noi ve eeit.’

Ren ish smooinghaghyn mychione shen neesht.
Foddee dy chooney lhee, as foddee dy chur eunys
ersyn hene, hie eh er, coyrlaghey oijyssyn.

‘Gemma ’reeghit,’ as eshyn. ‘Gemma er arran
greddanit. Curree Gemma. Gemma villish as
ghyere. Braghtan Gemma as çhutnee. Spaghetti
Gemma.’

Nish v’ee gearey, myr shen vrie eh j’ee:

‘Cre t’ou smooinghaghyn?’

Chraa ee e kione.

‘Chan aggle jeh shen!’

‘Agh cre’n fa nagh?’

‘Nee’m soilshaghey magh dhyt cre’n fa nagh.’

Doshil ee yn desk eck, as hayrn ee magh fer jeh ny shenn liaryn obbyr eck. Yeeagh Andrew choud’s v’ee sniggal dy kiarailagh er-ash trooid ny duillagyn derrey raink ee graaf block va jeant oc ’syn imbagh roish shen.

Ren ee skeayley foshlit ny duillagyn.

‘Vel oo fakin?’

Hug eh shilley er.

‘Myr shoh, cre ta’n feysht?’

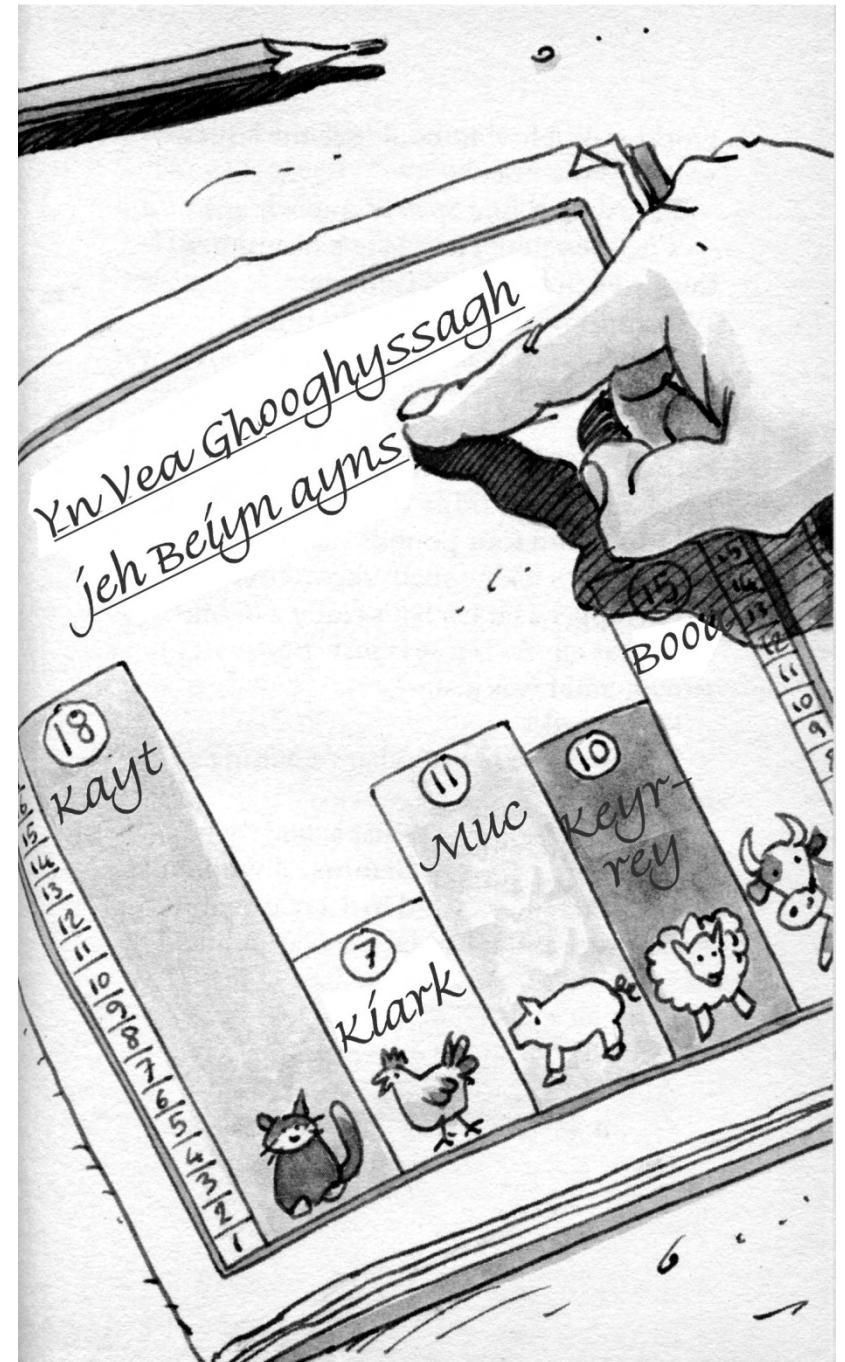
‘Cre ta’n feysht?’ Chraa ee e kione er myr dy beagh eh ny ommidan. ‘S’cronnal ta’n feysht. Ta mee smooinghtyn foddee dy beigns currit ’sy phot beggan *roish my hraa.*’

Agh cha dod Andrew toiggal yn chooish.

‘Jeeagh,’ ren eh arganey. ‘Ta’n graaf shoh cheet er *shiaght* son kiark, nagh vel? Va kiark ain Jedoonee shoh chaie. Va mee marish Jishag tra chionnee eh ee. V’eh shirrey kiark va kiare punt er trimmid dy jeeragh. Honnick yn guilley shapp dy row Jishag jeeaghyn dy kiarailagh er ny lipaidyn, as dinsh eh da, “T’ad ooilley jesh as aeg as bog, mysh shiaght shiaghtynyn dy eash”, as . . .’

Ren coraa Andrew ltheie ersooyl.

Va Gemma er hayrn yn vair eck veih’n lioar

obbyr.

Nish oddagh eh fakin yn fockle jerrinagh jeh'n ennym.

Yn Vea Ghooghyssagh jeh Beiyne ayns Bleeantyn.

'Oh,' as eshyn. '*Bleeantyn.*' Ren eh smooïnaghtyn reesht. Eisht dooyrt eh rish Gemma:

'Kiart dy liooar. Ta mee er chaghláa yn aigney aym. Cha beigns noi ve eeit, agh ynrican er conaant dy beagh eh beggan ny s'cormey.'

'Ny s'cormey?'

'T'ou toiggal,' as eshyn. 'Cha nee jus reaghít dy row mee ruggít, freillt dy jesh ass shillee derrey va mee beeit gys trimmid ymmydoil jeh kiare punt ta goll dy jeeragh er skelloo yn riojeyder ec dagh ooilley pheigh, eisht jingít dy jesh ayns poagey plastagh ayns agh nagh row cur enn orrym myr baagh bio er chor erbee. Myr dy beagh sorçh ennagh dy wyllin obbree eh, as myr nagh beigns veg agh –'

Ren eh farkiaght.

'Myr nagh beagh oo veg agh cre?' vrie Gemma jeh.

'Jus *nhee*. Myr nagh beigns veg agh my *nhee*.'

'T'ou kiart,' as Gemma. 'Cha beigns noi eisht,

noadyr. Dy beagh traá mie dy liooar aym, as dy row yn traá shen ayn rish tammylt liauyr dy liooar, cha beigns noi ve eeit.'

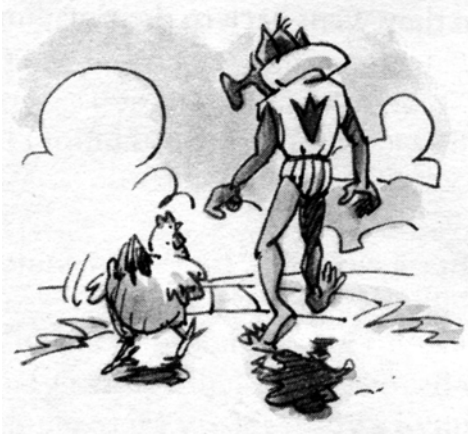
V'ad nyn soie dy tostagh rish tammylt, smooïnaghtyn er oijjssyn anaasagh son y cheilley.

Eisht hie ad er-ash gys yn lhaih oc.

12

Kiark jeh Kynoauin

Ta sonnys orroosyn ta fedjagagh. Cre'n aigh vie v'aym dy daink eh magh dy row yn dooinney geayney beg va siyragey lesh y raad rish y lhiattee aym ny ghooorney mooar ayns cooishyn çhellveeish.

Hooyl mee dy croobagh roym, cur eab er cummal seose rish. (Cha nel eh foym loayrt as loayrt mychione ny cassyn aym, agh lurg yn traa aym ayns ny caaidjeyn shen ta mee my vartyr da lhoobey coshey.)

'Lieh oor,' v'eh gaccan reesht as reesht.
'Cha nee agh lieh oor! Shen ooilley yn traa ta er-mayrn dou.'

Cha dod mee smooinghtyn er ny v'eh çheet er. Row eh çhing? Son shickyrys cha row. V'eh jeeaghyn dy ve follan as geayney.

'Ooilley yn traa er-mayrn dhyt? Cre dy yannoo?' vrie mee.

'Dy gheddyn cuirreydagh ennymoilagħ noight.' Cheau eh shilley bieu neose orrym. 'Vel oo er duittym magh ass yn *speyr*?' vrie eh. 'Cha row uss er ve aynshoh rish foddey, gyn ourys, ny verragh oo enn orrym. Mish ta'n olteyr jeh claare chowag hellveeish ennoil.' Ghow eh toshiaght er shooyl eer ny s'taptee. 'Claare chowag gyn cuirreydagħ ennymoilagħ! Va arraneyder reaghīt aym moghrey jiu. Agh haink çhingys urree. Ta fys aym nagh vel ee lhiggey urree er yn oyr dy vel daah jiarg-bane çheet urree reesht as reesht. Eisht hooar mee fer ennagh nagh vel lonraghey 'sy dorragehys.'

Vrish eh veih as yeeagh eh neose orrym reesht.

'Vod oo *credjal* shen? She cooish anchredjallagh ee, nagh vel? Agh s'feer eh. Cha nel yn fer shoh

lonraghey 'sy dorragehys. Cha nel,

er chor erbee!'

'S'doillee eh credjal shen,' ren mee scoylgernee dy cooyrtoil, ga dy row mee ass ennal veih cummal seose rish.

'Nagh nee? Agh t'eh gra nagh bee eh 'sy chlaare.

Er-my-hon hene, er-lhiams dy vel eh cho lhag-chreeagh as kiark.’

Va mee beggan currit ass liorish yn aght ve cho neuennaghtagh.

‘S’bastagh shen . . .’ as mish dy feayr-chooishagh.

Hug yn dooinney geayney beg geill da cummey yn choraa aym. Cheau eh shilley bieau neose orrym. Eisht yeeagh eh reesht. Eisht ren eh blakey orrym dy rea lesh yn daa hooill gheayney echey.

Daase yn eie v’ ayns ny inçhyn echey dy moal ayns ny inçhyn ayms.

Immee royd, hug mee er dy tostit lesh my aigney. *Immee royd! Cur cuirrey orryms!*

(Yn caa mooar ayms!)

‘Vel uss aynshoh . . .’ ghow eh toshiaght dy leaystagh, as ny meir echey er creau er yn oyr dy row eh fud-y-cheilley. ‘Vel uss aynshoh dy yannoo red ennagh symoil, er chor erbee, trooid

taghyrt ennagh? Red ennagh veagh taitnyssagh da’n lught fakin aym?’

Ren mee bunnys *gerry*m.

‘Ta dagh ooilley pheigh jeeaghyn urree,’ ren eh shickyraghey mee dy imneagh. ‘Dagh ooilley pheigh er y clane phlanaid. Ta mee ginsh dhyt, ec shiaght er y chlag fastyr beg jiu bee frillioonyn jeu nyn soie er nyn aashagyn, ooilley fuirraghtyn dy

gheddyn magh quoi vees yn cuirreydagh
ennymoilagh ayns yn chlaare chowag aym.'

Chroymm eh neose, as yn daa hooill echey
gollrish puill ghowin dy ghoghys.

'Vel caa dy jinnagh uss . . . dy voddagh
uss . . .?'

Chraa eh yn kione beg geayney echey, as ren eh
siyragey roish.

'Cha nel,' as eshyn. 'S'ommidjagh eh dou eer
briaght . . .'

Heid mee magh my chleeu. Shegin dooinyn ny
Kiarkyn jeh Kynoauin goaill greim er ny caaghyn
boayl erbee oddys mayd.

'Ghooorney gheayney veg,' ren mee fogrey magh.
'S'aighoil dy jarroo as t'ou uss. Mish ta my
chuirreydagh lane chooie da'n chlaare chowag ayds.

Cha nee ynrican eh – ' (as aynshoh cha dod mee
shassoo noi troggal my chlooie beggan
lesh eer voyrn) – 'cha nee ynrican eh nagh
vel mee lonraghey 'sy dorragehys – cha
nel, eer beggan beg! Agh ta mee aynshoh as
Mishoon aym.'

'Mishoon? Dy firrinagh?'

'Mishoon Myghinagh.'

'Jeeagh er shen nish!'

'Ta Eilkin aym, dy feer.'

Ren ny sooillyn echey lonraghey. Oddins toiggal

jus veih'n dreagh er yn eddin echey dy

row eh smooinghyn dy row

sheean mie ec shen. Va fys

aym er ny va goll trooid ny inçhyn

geayney beggey echey.

*'Noght, Yeeagheyderyn, ta cuirreydagh
ennymoilagh er-lheh dy jarroo aym: Kiark jeh
Kynoauin. Kiark er Mishoon Myghinagh. Kiark as
Eilkin eck.'*

'Eilkin da dagh ooilley pheiaagh er y phlanaid
shoh,' dinsh mee da.

Ren ny sooillyn echey lonraghey
ny s'geayney.

'Wahll, lane yindyssagh dy jarroo eh,' ren eh
scredey. 'Cha nel oo lonraghey 'sy dorragehys, as ta
Eilkin ayd son dagh ooilley pheiaagh er y phlanaid.'

'As shoh yn Eilkin –'

Ghow eh greim lesh ny meir liauyr gheayne
echey mygeayrt y ghob aym.

‘Ny jean shen!’ dyllee eh. ‘N’abbyr veg jeh! Cum
ort derrey yn chlaare, er nonney hig oo dy ve gort!’

Çheet dy ve gort! Shee bannee mee! Ren mee
bennalt ny lurg, craa yn kione aym lesh yindys.
Foddee dy row ad ny s’yrjey, ny deiney geayne
beggey shoh; agh cha row fys oc er dagh ooilley
chooish.

Çheet dy ve gort, dy jarroo! Cre er-lesh va mish?
Bwilleen dy *arran*?

She Andrew va goit tra v’eh saiht ayns y lioar as va
sarey currit da dy chur cre erbee v’eh lhaih er-ash
ayns y desk echey choud’s v’eh goll er lesh yn
obbyr echey.

Rish tammylt dobbree eh dy creoi er yn çhalee
echey er lussyn ushtey. Agh va’n chiark ny lhie er
ny inçhyn echey, as fy yerrey ren eh sansheraght
rish Gemma:

‘Cre er-lhiat ta’n Eilkin da’n phlanaid?’

Va falleays ayns sooillyn Gemma. V’ee son
shickyrys aarloo lesh ansoor. Haink eh da dy
doaltattymagh dy row shoh v’ee er ve
smooinaghtyn er choud’s v’ee fuirraghtyn ersyn dy
roshtyn bun yn duillag.

‘Ta treisht aym,’ as ish er fennue, ‘ta treisht aym
dy jean yn chiark insh daue dy vel ny fir hreih ayns
ny caaidjeyn nyn gretooryn bio, gollroosyn hene, as

dy re kiart eh jannoo lhieu dy jeeragh'syn un aght!

'Cha nee dy jeeragh 'syn un aght, Gemma.'

Yeeree ee shilley elgyssagh er.

'Cre'n fa nagh?'

Ren eh creedlagh.

'Foddee dy beagh shen bolvaneagh. Ny yei shen as ooilley, cha s'ain er veg mychione ny fir gheayne veggey, nagh vel? Foddee dy vel ad tannaghtyn dooisht as jannoo maddaght fud ny hoie, dy chur orroo gennaghtyn jesh as oor 'sy voghrey. Foddee dy vel ad goaill taitnys jeh gienseyn laa ruggyree ayns dubbaghyn dy laagh. Foddee dy vel ad goaill boggey jeh ny eddinyn oc goll er bwoalley. She beggan gaueagh eh dy insh daue dy yannoo lesh dagh ooilley pheigh 'syn un aght. Yinnins fuirraghtyn derrey veagh tooilley fys aym my-nyn-gione.'

Agh cha row Gemma currit shaghey.

'Gyn doilleeid,' dinsh ee da Andrew dy loghtal.

'Foddee ad jannoo lhieu dy jeeragh 'syn un aght.

Foddee ad jannoo lhieu *dy mie*. T'ad jannoo lhieusyn hene dy mie, nagh vel?'

'Agh cha s'ain er ny ta'n *cheeyll* jeh shen!'

V'ee feer veehurransagh leshyn nish, oddagh oo toiggal shen.

'Oh, Andrew! Nagh vel oo toiggal? Ta dagh ooilley pheigh anchasley. My vees oo dty

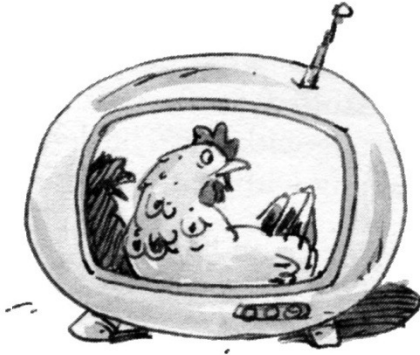
phaitçhey, s'cosoylagh eh dy vel yn cheeyll jeh ayns freayll oo sauçhey as maynrey, as jannoo shickyr dy vel oo goll dys scoill. My vees oo dty 'er jeh'n sleih geayney beggey s'cosoylagh eh dy vel yn cheeyll jeh ayns lhiggey dhyt ve dty hoie er yn aashag as jeeaghyn er dty reih chlaare chowag. As my vees oo dty chiark, ta'n cheeyll jeh ayns lhiggey magh oo gys yn aer oor dy spulgey as dy chosney bee er dty hon hene, as ayns cur boayl ennagh ta beggan follit as souyr dy vrey dty oohyn ayn. Shen ooilley.'

Kiart as corrym, ren Andrew smooïnaghtyn. Sheean dy resoon v'ec ny fockleyn. Gyn ve ro ghoillee. Jeant roish nish. (By vaghtal shen voish *Er yn Ghowaltys*.)

As er yn oyr nagh row ad fo ronsaght ny s'odjey, ren eh sleaghtaghey yn lioar ren yn chiark cur dasyn magh ass y desk, as cooidjagh ghow ad er lesh lhaih ee.

Yn Chiark er y Chlaare Chowag

Ny soilshaghyn! Ny shamraigyn! Yn ym-heidey!
Ny greeishyn lhoobagh! (Va beggan dy voirey aym
lesh ny greeishyn.) Eisht craa yn
skian! As yn aashag velvad
gheyney!

‘Noght, Jeeagheyderyn,’ as yn dooinney geayney
beg aym dy moyrnagh. ‘Noght – taitnys mooar er-
lneh! Kiark as Mishoon eck. Cha nee ynrican nagh
vel ee lonraghey ’sy dorraghys – Nagh immee shiu
ersooyl! Vermayd shilley er shen ny s’anmey! – agh
t’ee aynshoh as Eilkin eck.’

Hyndaa eh dooys.

‘Insh dooin yn Eilkin, Chiark.’

Hyndaa mish da ny shamraigyn.

Dinsh mee daue ooilley skeeal ny laghyn aym.

Dinsh mee daue mychione ny bwaaneyn atçhimagh,

as my-nyn-gionesyn v’ayndaue nish. Chowree mee
magh daue nagh row eh *resoonagh*.

‘Cre’n fa nagh?’ vrie my olteyr.

‘Ny lurg ooilley, shegin da dagh
ooilley pheiaagh ee.’

‘She,’ as mish. ‘Agh, t’ou toiggal cha nel oo jus
jingit ayns caaidjeyn. Choud’s ta shiu aynshen,
t’ou pronnit! Pronnit lesh bee.’

‘Cre ta’n doilleeid lesh shen?’ vrie eh.

‘Yn doilleeid lesh shen,’ dinsh mee da as da
frillioonyn dy fir elley, ‘shoh eh: my vees oo dy ve

eeit (as s'cummey cre'n dooie ayd – muc, kiark, lhey, she ooilley yn red cadjin) shegin dhyt aase. As dy aase, shegin dhyt ee. Dy jarroo, te orts ee ny smoo as ny smoo ry-hoi aase mooar dy liooar son peiagh ennagh dy gheearree ve boirit mychione ee oo. Myr shen quoi erbee ta geddyn oo er yn voggaid echey, oddagh eshyn er n'ee yn bee ayd 'sy chied ynnyd.'

'As cre ta'n bee ayds?'
'Grineyn as lossreeyn.'
Hug eh sceau er yn eddin echey.

'Shenn ghrineyn dree as lossreeyn!'

Cha dug mee geill da.

'As eisht oddagh ad er chur cuirrey er slane çhionnal dy leih dy ghoaill ayn maroo. Son my vees oo dy ve eeit te orts ee bunnys *jeih slane magheryn* lane dy arroo as pronney oo hene dy yannoo wheesh bee mie jeed hene as va ry-gheddyn ayns jus *unnane* jeh ny magheryn shen 'sy chied ynnyd.

'Dy jarroo?' as my olteyr geayney beg, mooghey mennuigh. 'Ta mee gindys quoid jeh'n lught fakin t'ayn as va fys oc er shen.'

Hyndaa eh da'n çhamraig.

'Hullo, mooie aynshen!' as eshyn. 'Shoh eam er jeeagheyderyn accryssagh ooilley! Te jeeaghyn dy re Eilkin ny kirkey myr shoh. Tar shiu cooidjagh marish nuy fir elley. Lheimm shiu er un eeder feill. Cur shiu er yn eeder feill ee magheryn ayns ynnyd jeh feill. As bee kione er ooilley ny doilleeidyn euish.'

As huitt eh veih'n aashag gheayney echey, as eh garaghtee.

Cha row mee rieu smoinaghtyn dy by aashagh yn Mishoon aym. Neuhym. Gaue. Faghid. Shegin da Kiarkyn jeh Kynoauin çheet eddin ry eddin roosyn ooilley. Oddins er ngoaill orrym smull. Oddins er heiy ry-lhiattee yn beedalag lesh yn skian

aym as er n'ardcheimnaghey veih'n sett as feoh orrym. Oddins er cheayney.

Agh cha ren mee shen.

Dreill mee my happy as my vooaralys.

'Ta mee fakin nagh vel mee soilshaghey magh my Eilkin ro vie,' dinsh mee da my olteyr geayney beg. 'Myr shen lhig dou çhebbal da dty lught fakin red ennagh ta smoo cooie da nyn enneeyn. Nee'm taishbyney yn aght nagh vel mee lonraghey 'sy dorraghys.'

Va'n falleays geayney ayns ny sooillyn echey gra rhym:

'Nish shen beggan ny share, Chiark. Foddee dy jean shen sauail yn chlaare voght shoh.'

Agh dooyrt e chora a vog villish:

'Veagh shen *yindyssagh*, nagh beagh, Yeeagheyderyn?'

Ren mee bennalt neose veih'n aashag as ren mee skeayley magh ny skianyn aym.

Ren ny soilshaghyn lhaggaghey.

'As nish ta feme aym er dorraghys doo, my sailliu.'

Doaltattym va dorraghys doo ayn.

Fo, ren mee, dy tostagh, dy treih, snaue ersooyl.

'Yn chiark veg voght.'

'Cre cho agglagh as va shen.'

'Oh, yn aght v'ee gennaghtyn, gyn ourys.'

'Er y çhellveeish neesht.'

'Roish frillioonyn.'

'Well, ec y chooid sloo, hug ee eab er.'

'Yn chiark veg voght.'

Kiark Ennymoil

Tra ghooisht mee, va mee ennymoil.

Cha row fys aym er, dy dooghyssagh. (Hie mee er farrar dy feagh boayl ennagh çheu-chooylloo jeh'n Chruinnag Chreeley.) Agh haink eh magh dy row ny çhellvaneyn çeh fud ny h-oie. ('Creel shiu reesht eh!' 'Aachloie jantagh!') Cha dod peiagh erbee smooïnaghtyn er yn aght va'n cluic er ve jeant. Cha dod peiagh erbee credjal ny sooillyn ehey. Kiark nagh row lonraghey 'sy dorraghys? Eer beggan beg? ('Oh, my sailliu, taishbyn shiu shen keayrt elley.' 'Aachloie jantagh!')

Ny keayrtyn va mee ry-akin 'syn ymysseree, hie ad ass co-earroo orrym. Va mee ayns *Yn Sioe Anmagh*. Va mee ayns *Ny Naightyn*. As *Yn Planaid Ayd*

Noght. As *Moghrey Mie, Leih Gheayne!* Er yn oyr dy row cuirrey orrym goll er dagh ooilley red, dy leah ren mee reill dy beagh queig minnidyn currit dou son yn Vishoon Myghinagh aym, yn Eilkin aym da'n phlanaid, roish dou gyn lonraghey 'sy dorraghys.

As dynsee mee dy tappee cre ta mie 'sy theihll helveeish. Lurg ooilley, cha row mee gearree dy jinnagh ny frillioonyn geayney beggey roie ersooyl dy yannoo tey, ny goll gys y phremmee, choud's va mee goaill cowag.

Myr shen chroo mee ymmodee daanyn beggey dy hayrn tastid yn lught fakin.

*'Gyn jannoo lhieu dy mie,
Nagh ee ad, mooie ny sthie,'* yinnin insh da'n lught fakin aym, as goghe ad taitnys jeh.
*'Tra t'ad jingit ayns caaidje, gyn tort,
Lhisagh shen cur corree ort.'*

Oddagh oo fakin tra va mian follit ec yn olteyr er rostey braew yn Doonaght.

'Son shickyrys, t'ad maynrey ayns ny caaidjeyn, er nonney cha jinnagh ad bishaghey ayns y trimmid oc,' verragh ee eab er arganey.

'Boghtynid!' yiarrins, as mish bennalt ny skianyn aym. 'Jeeagh orryms! Va mee *treih trimshagh*. As haink mee dy ve ny smoo. Eer vrey mee oohyn!

Mannagh vel veg ayd dy yannoo feiy'n laa agh ee, eisht t'ou ee. As my vees oo eignit dy hoie sheese er dty hoyn er yn oyr nagh vel peiagh erbee gearree uss roie mygeayrt as cheet dy ve ny s'thanney, eisht t'ou cheet dy ve braew roauyr. Cha nel shen dy ghra dy vel oo *maynrey*.

Yinnin meekey da'n çamraig.

'Mannagh vel caa erbee daue cloie,

Ny kionnee ad, lhig daue roie!' ghow mee arrane.

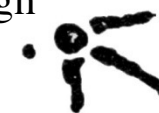
'Cha nel eh gortaghey ad er chor erbee, vel?'

yinnagh ee shassoo er.

'Giarrey voyd yn folt geayney aalin ayds dy

bollagh, cha jinnagh shen gortaghey oo,' yinnin cowraghey magh. 'Agh verragh eh orsts foast ve feer hrimshagh, my v'ou gearree freayll eh.'

Meek elley da'n çamraig, er aggle ny h-aggle dy row yn lught fakin cheet dy ve skee.

'S'mie lesh my olteyr folt dy liooar.

Ta feme ec sleih as kiarkyn er aer oor!'

Oddagh oo fakin dy row my ven olteyr gheayney veg cheet dy ve meehurransagh lhiam nish. By vie lhee goll er gys yn chluic gyn-lonraghey-'sy-dorraghys.

'Agh gyn ourys, cha nel eh ro olk, vel?' yiarragh ee dy gyere. 'Er nonney veagh kione er ve currit er hannah.'

Yinnin filley my skianyn mygeayrt my chleeu, as croymmey sheese dy jeean hug yn çamraig.

'Shen feysht feer anaasagh,' yiarrin. 'Cur eab er jeeaghyn er myr shoh. Abbyr dy row fer jeh ny frillioonyn dy yeeagheyderyn ayds mooie aynshen as v'eh freayll 'sy thie echey fer jeh'n sleih treih jiarg-bane myr biggin. Abbyr dy ren oo jingey eh ayns caaidje peeogeagh as cha ren oo rieuu lhiggey magh eh. Cre yinnagh taghyrt?'

Yinnin scuirr choud's v'ad smooinghtyn er.

'Shen kiart!' yiarrin, lurg shallid. 'Yiarragh dagh

pheiagh dy row uss dewil. Veagh feoh ec dty nabooyn ort. Yinnagh yn lught-thie ayd arganey dt'oi. As mannagh ren *uss* veg my-e-chione, eisht yinnagh *adsyn*. Yinnagh ad fosley dorrays yn chaaidje, ny cur fys er yn Çeshaght Reeoil son Lhiettrymys er Dewillys rish Sleih Jiarg-Bane.'

Yinnin bennalt my skianyn lesh yn ghreesaghey aym.

'Agh my vees palçhey dy leih jannoo eh, jus dy yannoo shickyry dy vel oo geddyn meeryn smoo agh sloo costallagh er dty voggaid jeh red ennagh nagh vel eer feme ayd er, *eisht* cre ta taghyrt?'

Yinnin çhyndaa da'n ven olteyr gheayne veg.

'Ta frillioonyn cho ennaghtagh as tushtagh as uss jus lhiggey yn raad daue. Eer cummal seose yn clane eie! Te jus cur yindys orrym! As ta'n traas er jeet dy chaghlaa ny reddyn shoh.'

Yinnagh ee gleashaghey ayns y chaayr eck. V'ee çheet dy ve granganagh dy liooar nish.

'Choud's ta shin çheet er traas,' yiarragh ee. 'Ta ny minnidyn goll shaghey. Lurg yn varney, ta shin er-çhee çheet quail yn clane skimme jeh'n nah lhong spoar ta goll sheese gys planaid thie ny Kirkey. Agh kiart nish, jeeagh shiu dy kiarailagh,

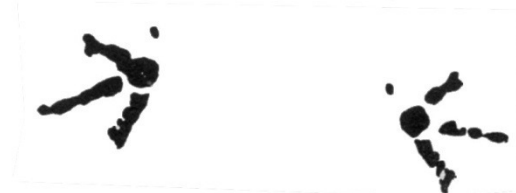
Yeeagheyderyn. Foddee dy vel kuse jiu er n'akin shoh roie, as cha dod shiu credjal ny sooillyn euish. Cha nel yn chiark shoh lonraghey 'sy dorraghys!'

Leeid son ny soilshaghyn dy lhaggaghey, ny drummyn dy rootal.

Yinnin sleaghtaghey neose veih'n aashag as skeayley magh my skianyn.

Yinnagh ny shamraigyn jeeraghey dy kiarailagh. Yinnagh ny soilshaghyn mooghey dy bieau.

As er-my-hon, veagh sioe elley er jeet gy kione.

Va Gemma jeeaghyn er Andrew. Wahll, cha row jeeaghyn yn fockle dy bollagh kiart. V'ee blakey 'syn airt jeh, agh s'cronnal ve dy row ee meeilaghyn ersooyl ayns e smooïnaghtyn.

Fy yerrey, haink eh magh.

*'Nagh ee shiu whilleen, nagh ee shiu wheesh,
As cha bee caaidjeyn jingit lesh jeih y pheesh.'*

Cha row eh foddey roish da cur freggyrt jee.

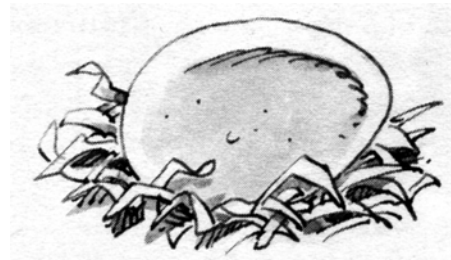
'Foshil shiu nish yn dorrays dy bieau.

My by vie lhiu ee, shegin diu eeck ny smoo.'

As nish v'ad corrym, oddagh ad goll er-ash gys yn lhaih oc.

Yindyssyn, yindyssyn!

Çheu-chooylloo jeem, choud's va mee snaue ersooyl, cheayll mee skimme y n lhong spoar goaill cowag.

'Gyn lonraghey 'sy dorraghys!'

'Sorçh ennagh dy chluic, gyn ourys.'

'Cha noddym fakin ee nish, aghterbee.'

'C'raad hie ee?'

C'raad dy jarroo? C'raad ragh uss my va'n chooidshare jeant ayd – guee as coyrlaghey as arganey as soilshaghey magh – as cha daink eh lhiat er chor erbee?

Ragh uss dy valley.

As shen va foym. Foddee nagh daink yn Mishoon Myghinagh lhiam. Foddee nagh daink eh lhiam soilshaghey magh my Eilkin da dagh ooilley pheiaagh er y phlanaid, agh va foast un vondeish aym.

Cha row mee lonraghey
'sy dorraghys.

Va'n lhong spoar tannaghtyn, follym. Nagh row
my ven olteyr gheyney veg er vroaishal
dy row ee loayrt rish y clane skimme? Yinnin
snaue noon, as drappal stiagh ayn as goll
gyn yss er boayd cour yn jurnaa liauyr thie.

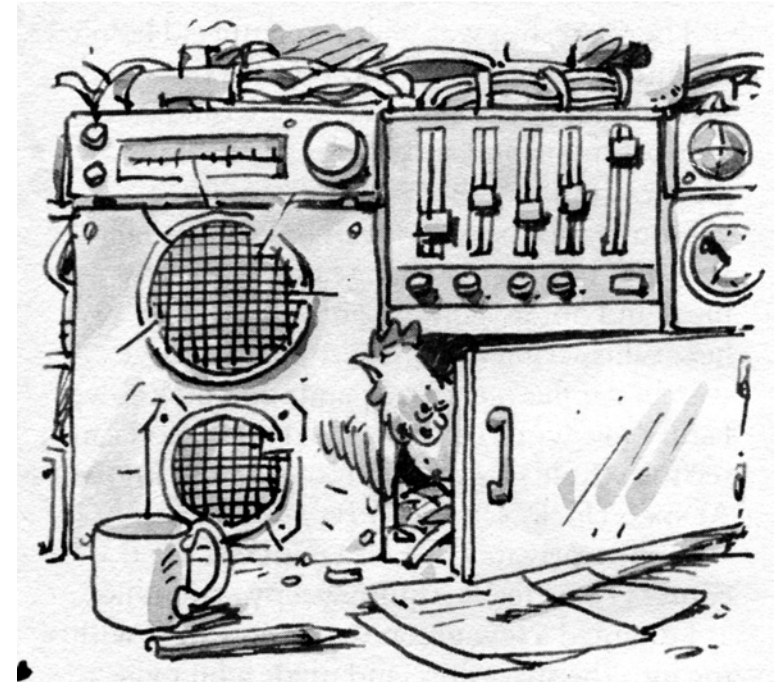

Thie! Oh, yn aght va mee goaill foddeaght dy ve
er-ash reesht! Cre cho mie dy vaylartey speyryn
geayney son gorrym, gyn sleih sheeyney mair
orrym 'sy traid, ny gyn sannish boayl erbee hie
mee. ('Ta mee er chur shilley er *queig keayrtyn*
nish, as foast cha noddym toiggal yn aght t'eh goll
er jannoo!' 'Foddee oo fakin yn clane taghyrt reesht
nocht, t'ou toiggal. Ec shey er y chlag. Ayns *Pobble*
yn Phlanaid.'))

Dy ve my chiark phreevaadjagh reesht! Oh, ta
mee goaill rhym dy row mee shilley jeirnyn
feayslee choud's va sarkyl gheyney ny ghaa as
stoo elley tayrnt aym stiagh 'sy lhong spoar, as ren
mee edd veg 'sy dorraghys ayns cubbyrt yn radio.

S'bolvaneagh shen myr boayl dy reih! Doadd yn
skimme spoar geayney beg yn radio cho Leah's
haink ad stiagh, as v'eh foaddit gyn scuirr, oie as
laa.

Dobbyr dou goll *ass my cheeyll!* Va mee er-çhee
brishey magh ass y chubbyrt, as scoylgernee dy

baanrit, tra dy doaltattymagh cheayll mee red
ennagh hug orrym tannaghtyn eer ny s'diuney 'syn
edd gharroo aym.

'As nish,' as yn chora radio. 'Eiyrtys
yn çhellvaneystiagh ain! Yn çhiaghtin
shoh va'n chooish: Yn Aght ta Shin Jannoo
Lesh Fir Yiarg-Bane Roish Dooin Ceau Traa
Rostey Ad! Ta ny linnaghyn çhellvane er ve
preissal, preissal, preissal! As shoh ny
ta shiu smooinghtyn!'

Nee *ashlish* v'aym?

Cha nee, cha row ee.

Hie yn chora radio er lesh yn skeeal.

‘Yindyssyn, yindyssyn! Ta bunnys ooilley jiu smooïnaghtyn dy by chiart dooin jannoo lhieu ayns aght share. Va’n chooid smoo jiu gra dy row greain vooar dy jarroo erriu clashtyn kuse jeh ny reddyng dinsh yn chiark diu. Veagh ny smoo na lieh jiu arryltagh dy eeck beggan ny smoo son ny burgeyryn fir yiarg-bane eu dy beagh shiu smooïnaghtyn dy beagh ad ny s’ maynrey roish daue roshtyn ny moggaidyn geayney beggey euish. As dooyrt sleih dy liooar dy row eh feue son shickyrys ee sloo fir yiarg-bane as shlee grineyn as lossreeyn.’

Lhig eh magh sogh vooar ghramadagh ren aaheaney trooid yn chubbyrt.

‘Shenn ghrineyn dree as lossreeyn!’

Eisht haink gien mie er reesht.

‘Agh yn red smoo yindyssagh jeusyn ooilley – smooinee shiu er shoh, my charjyn! Ta slane jeih ’sy cheead jiu (ta, shen unnane ass jeih jiu!) nish credjal dy firrinagh nagh re cluic v’ayn, as dy firrinagh nagh row yn chiark lonraghey ’sy dorraghys.’

Ren eh feddal trooid yn radio, bunnys bouyraghey mee.

‘Vel oo *credjal* shen? Cre’n sorçh dy vleb ta geaishtagh rish *Chellvaney-Stiagh yn Phlanaid?*’

Vel ’nane ayns jeih jiu *ass nyn geeayll*? Jeeagh dy kiarailagh er ny fir liorts choud’s ta shin geaishtagh rish yn nah recortys, ‘*Brishchiaulleeaght yn Chellagh*’ liorish Garree Gerrym as ny Scoylgeyderyn. As lurg shen, my charjyn, bee’n eiyrtys ayn jeh’n chohirrey bardaght ain!’

Cha noddym gra, dy firrinagh, dy beagh taitnys er ve aym clashtyn ‘*Brishchiaulleeaght yn Chellagh*’ traa erbee elley. Agh ec y traa shen haink ny eabyn jeh Garree Gerrym as ny Scoylgeyderyn bunnys myr kiaull da my chleayshyn. Cre v’eh er ngra? Va *bunnys ooilley jeu* smooïnaghtyn dy lhisagh ad jannoo lhieu ayns aght share roish daue rostey ad. Va greain er *yn chooid smoo jeu* er coontey jeh ny v’ad er chlashtyn. Yinnagh *ny smoo na lieh jeu* eeck ny smoo. Ve fo *sleih dy liooar* cur eab er ee shlee grineyn as lossreeyn ayns ynyd jeu.

My Eilkin da’n phlanaid, v’eh glackit oc!

As lesh yn eunys orrym, vrey mee ooh.

Yindys er yindys!

Ommidan myr va mee dy gherry mychione shen. Cheayll yn skimme geayney beg, as heiy ad nyn ging stiagh ayns yn chubbyrt.

‘Yn chiark shen!’

‘Uss!’

Chraa yn captan e chione as yindys er.

‘S’dorraghey dy liooar eh aynshen,’ as eshyn, ‘as

son shickyrys cha nel ee lonraghey.'

'Cha nel eer beggan.'

'Cha nee cluic ee, eisht.'

'S'quaagh shen.'

Vlake yn roa dy ching gheayne y orrym dy ouryssagh. Eisht dooyrt fer jeu:

'Cur shiu fer baanrit orrym my vees shiu gearree shen, agh mannagh vel ee lonraghey 'sy dorrhaghs, cha nel mish son ee y lheid.'

'Ny mish noadyr.'

'Ny mish.'

'Cha nel mish mannagh vel yn troor jiuish.'

'Shen eh, eisht. Cha neeu eh cassey yn mwannal eck mannagh vel shin son ee ee.'

'Cha neeu.'

'Veagh soar agglagh 'sy lhong spoar.'

'By vie lhiu ooh oor?' ren mee chebbal daue ayns teaym dy 'eoiltys.

'Cha mie, gura mie ayd.'

'Cha mie kiart nish.'

'Cha mie my vees ee breyit ayd hene.'

Er-lhiam dy beagh fhyt ny ghaa dy neughennalys er ve ayn erbe dy daink '*Brishchiaulleaght yn Chellagh*' gys jerrey, as ghow yn chora radio toshiaght reesht.

'Traa Cohirrey! As yn chooish son ooilley ny daanyn euish yn chiaghtin shoh, myr ta fys euish ooilley, she '*Fir Yiarg-Bane Rostit*' v'ee. Myr shen, lhig dooin jeeaghyn er ny tree cosneyderyn ain. Symoil dy liooar eh, cha ren fer erbee jiu screeu mychione yn soar gloyroil sheeley magh ass yn oghe, ny mychione yn vlass mea jah'n chied veer 'sy veal. Lhig dooin feddyn magh ny va scruit euish!'

Va ym-heidey dy chaymyn ry-chlashtyn.

'Yn trass aundyr! Da Shorys Geayne, jeh 27 Lhoan yn Chrink Geayne, son:

Ta sleih kenjal kiarailagh
Dy row yn rostey oc ny vaynragh.

Shen feer vie, Horys.’

Va ym-heidey elley.

‘Quoi nish?’ Sy nah ynnyd ta Gloria
Geayngraysee jeh Magher Geayney S’inchley lesh:

Eirinee ghewil, gow shiu aggle nagh bee ain yn

Kiarail dy ee jus lossreeyn as grineyn.

Yindyssagh, Ghloria! T’ou lane ’eeu yn
jinnair ayd nocht!’

Va’n trass ym-heidey yn fer s’lhiurey jeu ooilley.

‘As nish! Fer ny barriaght ain! Maria
Myllgheayney ass 41 Yn Aaie Gheayney, as yn
daan barriaghtoil eck:

Gyn mongey, bee shen rostey boght,

Myr shen, cha jed eh stiagh ’syn oghe.

Feer vie er baghtal, Varia! Jeh’n chied rang!’

Gyn ourys va Maria Myllgheayney goaill moyrn.
Agh va moyrn smoo ayms. Tree daanyn ren cosney
aundyryn er y chooish, ‘*Fir Yiarg-Bane Rostit*’, as
oddagh dagh fer jeu er ve scruit aympene: v’ad
kiarailagh; v’ad ennaghtagh; va *trocairys* ayndaue.

Tree daanyn feer vie.

Ooilley yn raad thie cheau mee yn traa aaloayrt ad
dy kiune ’sy chubbyrt. (Va mee smooinghtyn dy
beagh ny s’creeney eh tannaghtyn ass shilley.) Eer
tra haink shin gys y thalloo, as ren yn skimme cur

mee veih’n lhong spoar gyn sharmaneys –

‘Immee dy valley, Chiark!’

‘– skee dy bollagh jeh clashtyn ee scoylgernee
roee ’sy chubbyrt shen!’

‘– feme er aeral yn clane lhong spoar!’

‘–aighoil nagh row ee eeit ain . . .’

– va mee foast aaloayrt yn daan barriaghtoil.

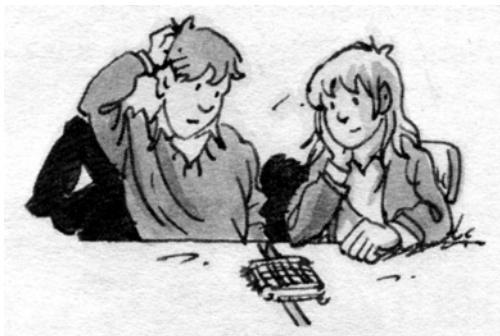
‘Gyn mongey, bee shen rostey boght,

Myr shen, cha jed eh stiagh ’syn oghe.’

Va’n Mishoon Myghinagh jeant. Va mish jeant
booiaigh.

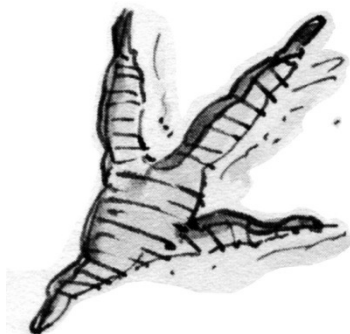

19

As aynshen haink yn lioar gy kione. Ren ny fockleyn jerrinagh stravaigagh ayns yn aght screebagh oc harrish yn duillag. She rass peeogeagh va'n slane lhiettal, seiyt stiagh 'sy tack. Fo va cowrey coshey beg kirkey.

Woail y chlag son jerrey yn laa scoill.

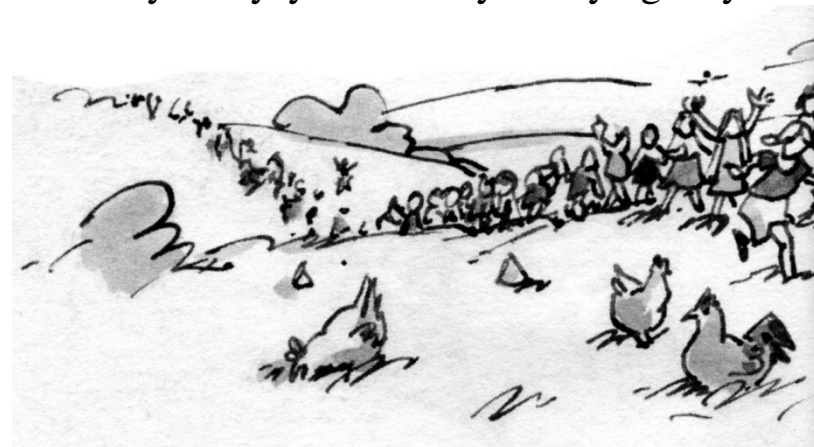

20

Va fys echey dy beagh ish e chumraag goll dy valley. Cha dod ee jus talkal ersooyl ny lomarcane e raad hene, cha nee jiu, cha nee lurg lhaih ooilley yn stoo shen.

Coidjagh hie ad sheese y chassan liorish yn çhenn ghowaltys. S'baghtal ve dy row ny bwaaneyn follym. Va ny dorrysyn bwoalley lesh yn gheay.

Cha row monney jeh'n chiark. Dagh stundayrt ny ghaa ren ad scuirr dy heiy nyn eddinyn noi'n 'aal streng, as dy vlakey harrish.

Veg.

Tra va Gemma teiy e raad er-ash gys y chassan trooid ny undaagaghyn, ren y chass eck bwoalley noi red ennagh creoi. Heeyn ee neose, as lesh cooney Andrew, hayrn ee neese shenn chowrey foiee trome magh ass veih'n ghlasyraght injil:

GOWALTYS HARROWING

'Ta fir elley ayn,' dinsh ee da. 'Gyn ourys ayns ymmodde buill ta Gowaltysyn Harrowing elley foast ayn.'

'Cha bee rish traa foddey,' as Andrew. 'Cha bee my vees caa dauesyn ooilley as ta enn ain orroo jannoo red ennagh.' Heeyn eh mair trooid yn 'aal streng. 'My oddys kiark dooney fer jeu, foddee ooilley jinyn elley dooney ad ooilley.'

'Fosley ad, vel shen dy ghra?'

'Ta. Fosley ad as livrey ny kiarkyn.'

Ghow eh ny laueyn eck lhieusyn echey, as chass eh ee mygeayrt, as dyllee eh magh:

'Lhig da kiarkyn roie mygeayrt!'

Cha bieu as tendreil, deam ee er-ash:

'S'blasstal oohyn ta breyit ass reayrt!'

Hie ad rhyboo, goaill arrane ec mullagh ny coraaghyn oc.

Nyn lurg, ayns yn 'aiyr liauyr, ren yn chiark scoylgernee lesh moyrn.

